

HELSINGIN KAUPUNKI
Tarkastusvirasto

ARVIOINTIMUISTIO

Asunnottomuuden vähentäminen

2024

kaupunkitarkastaja Kirsi-Marie Kaito

Sisällys

1	Arvioinnin taustatiedot.....	3
1.1	Arvioinnin tavoite ja laajuus.....	3
1.2	Arvioinnin kohde ja taustatiedot	3
1.3	Arviointikysymykset ja -kriteerit	4
1.4	Arvioinnin aineistot ja menetelmät.....	4
1.5	Lainsäädäntö määrittelee asunnottomuuden palveluita	4
1.6	Helsinki pitkään mukana valtakunnallisessa asunnottomuustyössä.....	5
1.7	Asunnottomien majoitus- ja asumispalveluita Helsingissä	7
1.7.1	Asunnottomien majoitus- ja asumispalveluissa erilaisia vaihtoehtoja	7
1.7.2	Asumisen tuen tehtävänä asunnottomien asumispalveluiden järjestäminen .	8
2	Havainnot	11
2.1	Asunnottomuuden monenlaiset muodot.....	11
2.2	Väestökasvu ennätyksellistä jo toista vuotta peräkkäin.....	19
2.3	Asuntojen ja asumismuotojen riittävydessä haasteita tulevina vuosina.....	19
2.4	Asumisen tuki seuraa asiakkaidensa asumisen palvelupolkua	24
2.5	Etsivä lähityö ulkona asuvien tukena	25
2.6	Asumisneuvonta palvelee kaikkia Helsingissä asuvia.....	32
3	Johtopäätökset.....	42
	Lähteet	47
	Liitteet.....	49

ARVIOINTIMUISTIO 18.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

1 ARVIOINNIN TAUSTATIEDOT

1.1 Arvioinnin tavoite ja laajuus

Tavoitteena oli arvioida, onko asunnottomuutta vähennetty Helsingissä kestäväällä tavalla. Kestävyydellä tarkoitetaan sitä, että toimenpiteillä on mahdollisuus saavuttaa pysyviä vaikutuksia. Arviointi on rajattu koskemaan pitkäaikaisasunnottomuutta sekä yksin eläviä asunnottomia.

1.2 Arvioinnin kohde ja taustatiedot

Helsingissä oli yksin eläviä asunnottomia 786 henkilöä vuonna 2024. Heistä pitkäaikaisasunnottomia oli 297 henkilöä. Helsingin kaupunki ja sen eri toimialat tuottavat asumis- ja asunnottomuuspalveluita itse sekä hankkivat niitä tarvittaessa myös ostopalveluna. Yhteistyö palveluntuottajien, kolmannen sektorin ja eri viranomaisten kanssa on tiivistä ja toimivaa.¹

Helsingin kaupunkistrategian 2021–2025 mukaan asunnottomuutta vähennetään hyödyntämällä tuetun asumisen ja muiden olemassa olevien palveluiden lisäksi kaupungin vuokra-asuntokantaa. Tarkoituksena on myös vähentää huono-osaisuutta sekä kehittää etsivää lähityötä ja aikuissosiaalityötä. Tavoitteena on poistaa asunnottomuus vuoteen 2025 mennessä. Asunnottomuuden poistamisella tarkoitetaan noin 200 helsinkiläisen asunnottoman määrää.²

Vuoden 2024 talousarviossa Helsingin sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan (sotepe) tavoitteena on jatkaa asunnottomuuden vähentämistä toteuttamalla kaupungin Toimenpideohjelmaa asunnottomuuden poistamiseksi 2023–2025 muun muassa lisäämällä asunnottomien asumispalveluita tarvetta vastaavaksi. Toimialan yhtenä sitovana toiminnan tavoitteena on peruspalvelujen saatavuuden parantaminen, jonka yhtenä mittarina on yksin elävien asunnottomien määrä, 300 henkilöä, vuoden 2024 lopussa.³

Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen (Ara) toiminta itsenäisenä virastona on lakkautettu 28.2.2025 ja sen tehtävät siirtyvät ympäristöministeriöön perustettavalle Valtion tukeman asuntorakentamisen keskukselle (Varke) 1.3.2025 alkaen.⁴ Tämän arviointimuistion tekstissä on käytetty lyhennettä Ara, joka 1.3.2025 lähtien viittaa Varkeen.

¹ Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynti sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialalle 25.11.2024. Perhe- ja sosiaalipalvelujen Asumis-, toimeentulotuki- ja neuvontapalveluiden projektipäällikkö, sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala, sähköposti 10.12.2024. Aikuissosiaalityön päällikön ja Etsivän lähityön johtavan sosiaaliohjaajan haastattelu, Perhe- ja sosiaalipalvelut 13.1.2025.

² Helsingin kaupunkistrategia 2021–2025.

³ Helsingin kaupungin talousarvio 2024 ja taloussuunnitelma 2024–2026.

⁴ <https://www.varke.fi/fi/ajankohtaista/aran-lakkauttaminen-ja-tehtavien-siirto> Luettu 12.3.2025.

ARVIOINTIMUISTIO 18.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

1.3 Arviointikysymykset ja -kriteerit

Pääkysymys:

Onko asunnottomuutta vähennetty Helsingissä kestäväällä tavalla?

Osakysymykset:

1. Onko asunnottomuuden vähentämiseen tarkoitettu tuettu asuminen ja siihen varattu oma vuokra-asuntokanta riittävä pitkällä aikavälillä?
2. Onko asunnottomien palveluprosessilla onnistuttu vähentämään pitkäaikaisasunnottomuutta?
3. Onko etsivää lähityötä kehitetty piiloasunnottomien tavoittamiseksi ja saattamiseksi palveluiden piiriin?
4. Onko asumisneuvontapalveluja kehitetty ja laajennettu toimenpideohjelman mukaisesti?

Pääkysymykseen vastattiin osakysymyksillä. Osakysymyksiin vastattiin analysoimalla ja tulkitsemalla tässä arvioinnissa käytettyä aineistoa. Osakysymysten kriteereinä toimivat asunnottomuutta koskevat kaupunkistrategian 2021–2025 linjaukset, Helsingin kaupungin talousarvio 2024 ja siinä määritellyt tavoitteet sekä Helsingin kaupungin toimenpideohjelmassa asunnottomuuden poistamiseksi 2023–2025 määritellyt toimenpiteet ja niiden toteuttaminen.

Lisäksi arvioinnissa on kuvattu Helsingin soteen toimintatapoja asunnottomien asumisen ja palvelujen järjestämisessä.

1.4 Arvioinnin aineistot ja menetelmät

Arvioinnin aineistona käytettiin aiheeseen liittyviä raportteja, tilastoja ja muuta kirjallista aineistoa. Arvioinnissa tehtiin haastattelu soteen Perhe- ja sosiaalipalveluiden Aikuisten sosiaalityö ja Etsivä lähityö yksiköille sekä Y-säätiölle. Tarkastuslautakunnan 2. toimikunta teki arviointikäynnin soteen Asumis-, kriisi- ja päihdepalveluiden Asumisen tuen asumisyksikköpalveluun Vanhalle viertotielle. Lisäksi arvioinnissa tehtiin sähköpostitiedusteluja ja käytiin Teams-keskusteluja Asumisen tuki sekä Asumis-, toimeentulotuki- ja neuvontapalvelut yksiköiden kanssa.

1.5 Lainsäädäntö määrittelee asunnottomuuden palveluita

Suomen perustuslain mukaan jokaisella, joka ei kykene hankkimaan ihmisarvoisen elämän edellyttämää turvaa, on oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon. Julkisen vallan tehtävänä on edistää jokaisen oikeutta asuntoon ja tukea asumisen omatoimista järjestämistä.⁵

Sosiaalihuoltolaissa on määritelty milloin ja missä tilanteissa viranomaisten on arvioitava henkilön avun, tuen ja palvelun tarve ja järjestettävä oikea-aikaiset ja riittävät palvelut joko omana tuotantona tai ostopalveluna. Henkilölle tulee tehdä kirjallinen

⁵ Suomen perustuslaki 731/1999 (2 luku 19 § 1 ja 4 mom).

ARVIOINTIMUISTIO 18.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

päätös sosiaalipalvelujen järjestämisestä. Palvelutarpeen arviointia täydentämään tehdään tarvittaessa asiakassuunnitelma.⁶ Sosiaalihuoltolain mukaan tilapäistä asumista järjestetään henkilölle, joka erityisestä syystä tarvitsee asumisensa järjestämisessä hyvinvointialueen lyhytaikaista kiireellistä apua. Tuettua asumisella tarkoitetaan itsenäistä asumista, jota tuetaan sosiaaliohjauksella. Tuettua asumista järjestetään henkilölle, joka erityisestä syystä tarvitsee hyvinvointialueen apua tai tukea itsenäiseen asumiseen tai itsenäiseen asumiseen siirtymisessä.⁷

Sosiaalihuoltolain lisäksi asunnottomuuteen liittyvien sosiaali- ja terveysten palveluiden säännöksiä on useissa eri laeissa, muun muassa laissa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021), laissa sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä Uudellamaalla (615/2021) sekä laissa sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000).

Lain asumisneuvonnan tuesta kunnille vuosina 2023–2027 perusteella valtio voi myöntää kunnille ja kuntayhtymille valtionavustusta asumisneuvontapalvelun tuottamiseen, laajentamiseen ja kehittämiseen. Lain tarkoituksena on kannustaa kuntia parantamaan asumisneuvonnan saatavuutta kaikille asukkailleen asunnon hallintaperusteesta riippumatta.⁸

1.6 Helsinki pitkään mukana valtakunnallisessa asunnottomuustyössä

Helsinki on tehnyt pitkään ja pitkäjänteisesti omaa asunnottomuustyötä ja ollut myös mukana erilaisissa valtakunnallisissa asunnottomuuteen liittyvissä hankkeissa ja yhteistyöverkostoissa.

Vuosina 2008–2011 Helsinki oli mukana toteuttamassa valtakunnallista asunnottomuusohjelmaa, jonka tavoitteena oli pitkäaikaisasunnottomuuden vähentäminen (Paavo I).⁹ Ohjelma pohjautui ympäristöministeriön Nimi ovelsa 2007-raporttiin,¹⁰ jonka työryhmän työn perusteella tehtyjen ehdotusten periaatteet kiteytettiin seuraavasti:

- Oikeus asuntoon ja tarvittavaan tukeen kuuluu ihmisarvioiseen elämään ja on kansalaisen perusoikeus. Asunnottomuutta ei tule hyväksyä missään muodossa.
- Jokaisella on oikeus identiteettiin ja riittävään yksityisyyteen, "nimeen ovelsa". Tämä periaate tarkoittaa käytännössä, että ulkona asumista ja asuntola-asumista ei hyväksytä.
- Viranomaisilla on erityinen vastuu torjua asunnottomuuden syntymistä ja estää tarpeettomia häätöjä. Ketään ei saa kotiuttaa laitoksesta asunnottomaksi.

⁶ Sosiaalihuoltolaki 1301/2014.

⁷ Sosiaalihuoltolaki 1301/2014 (3 luku 21 § ja 21 a §).

⁸ Laki asumisneuvonnan tuesta kunnille vuosina 2023–2027 (1036/2022).

⁹ THL Työpaperi 46/2023 Liukko ja Karjalainen, Asunnottomuustyön ytimessä: Asunnottomuutta vähentävien sosiaali- ja terveysten palvelujen kehittämishankkeiden loppuraportti. Luettu 28.1.2025.

¹⁰ Ympäristöministeriö, neljän viisaan työryhmä 2007, Voutilainen P. yms., "Nimi ovelsa" loppuraportti. Luettu 8.1.2025.

ARVIOINTIMUISTIO 18.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (JulKL 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

- Asunto ensin -periaate. Sosiaalisten ja terveydellisten ongelmien ratkaiseminen ei ole edellytyksenä asumisen järjestämiselle, vaan asunto on edellytys, joka mahdollistaa myös asunnottomana olleen henkilön muiden ongelmien ratkaisemisen.

Vuosina 2012–2015 ohjelmaa jatkettiin ja sillä tähdättiin pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämisen lisäksi Asunto ensin-mallin mukaisen työskentelyn vakiinnuttamiseen (Paavo II).¹¹ Paavo I- ja II-ohjelmien aikana luovuttiin asuntoloista, edistettiin vuokra-asuntojen saamista pitkäaikaisasunnottomille sekä tehtiin rakenteellisia muutoksia asumispalveluihin ja asunnottomuustyöhön.¹² Vuosina 2016–2019 valtio toteutti asunnottomuuden ennaltaehkäisyn toimenpideohjelmaa erillisten sopimuskaupunkien, mukaan lukien Helsingin, sekä kehyskuntien kanssa (Aune). Ohjelman aikana lisättiin asuntotuotantoa sekä vahvistettiin asumissosiaalisia palveluja ja toimenpiteitä.¹³

Vuonna 2007 kiteytetyt periaatteet ovat toimineet pohjana valtakunnallisille asunnottomuusohjelmille. Poliittisten sekä yhteiskunnallisten toimijoiden ja viranomaisten laaja-alainen yhteistyö sekä määrätietoinen kehittäminen asunnottomuustyössä jo 80-luvun lopulta saakka ovat kääntäneet Suomen asunnottomuuden laskuun, joka on jatkunut näihin päiviin saakka.

Ympäristöministeriö on asettanut vuosille 2024–2026 ohjelman pitkäaikaisasunnottomuuden poistamiseksi. Ohjelman tavoitteena on pitkäaikaisasunnottomuuden poistaminen vuoteen 2027 mennessä. Ohjelmakaudella kaupungeissa tulee kohdentaa riittävästi kohtuuhintaisia ja valtion tukemia asuntoja sekä pieniä tuetun asumisen yksiköitä pitkäaikaisasunnottomille. Tuettujen asuntojen palveluiden tulee myös vastata käyttäjien tarpeisiin. Lisäksi kaupungeilla ja hyvinvointialueilla tulee olla yhteiset toimeenpanosuunnitelmat ja verkostot pitkäaikaisasunnottomuuden poistamiseksi. Kaupunkien, hyvinvointialueiden ja valtion välille luodaan yhteinen toimintamalli, jotta pitkäaikaisasunnottomuus ei ohjelmakauden jälkeen lähde nousuun.¹⁴ Ympäristöministeriö on myöntänyt kaupungeille ja hyvinvointialueille 5,3 miljoonaa euroa pitkäaikaisasunnottomuuden poistamiseen tähtäävään työhön. Helsingin kaupunki on ohjelmassa mukana.¹⁵

¹¹ Ympäristöministeriö 2016 Karppinen J., Loppuraportti, Pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämisohjelma 2012–2015 Paavo 2. Luettu 8.1.2025.

¹² THL Työpaperi 46/2023 Liukko ja Karjalainen, Asunnottomuustyön ytimessä: Asunnottomuutta vähentävien sosiaali- ja terveystalvelujen kehittämishankkeiden loppuraportti. Luettu 28.1.2025.

¹³ Kehittämisosuuskunta Avainväki 2020 Karppinen J., Asunnottomuuden ennaltaehkäisyn toimenpideohjelman (AUNE) loppuraportti. Luettu 8.1.2025.

¹⁴ <https://valtioneuvosto.fi/hanke?tunnus=YM075:00/2023> Luettu 8.1.2025.

¹⁵ <https://valtioneuvosto.fi/-/1410903/yli-viisi-miljoonaa-euroa-kaupungeille-ja-hyvinvointialueille-pitkaaika-asunnottomuuden-poistamiseen> Luettu 1.2.2025.

ARVIOINTIMUISTIO 18.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

1.7 Asunnottomien majoitus- ja asumispalveluita Helsingissä

Helsingiläisille asunnottomille on tarjolla erilaisia vaihtoehtoja asumiseen ja asumispalveluihin.¹⁶

1.7.1 Asunnottomien majoitus- ja asumispalveluissa erilaisia vaihtoehtoja

Hätämajoitus tarjoaa tilapäistä yhden yön tai viikonlopun yli kestävästä majoitusta. Hätämajoituksen yhteishuoneissa voi yöpyä maksuttomasti. Hätämajoituspaikkaa haetaan Hietaniemenkadun palvelukeskuksesta. Mikäli palvelukeskus on täynnä, voidaan asiakas ohjata ostopalveluna Solumilta (Lauttasaari 40 paikkaa) hankittaviin hätämajoituspaikkoihin. Osaan hätämajoituspaikoista voi tulla päihtyneenä. Hietaniemenkadun palvelukeskuksessa on 43 paikkaa miehille ja 9 paikkaa naisille. Palvelukeskuksessa on mahdollista pesettää pyykkejä, peseytyä ja syödä aamiaista maksuttomasti, vaikka ei yöpyisi. Lisäksi päivittäin tarjotaan lounasta ja päivällistä edulliseen hintaan. Tarvittaessa asiakas voi saada keskukselta myös lahjoitusvaatteita. Hietaniemenkadun palvelukeskuksen asiakkaille on mahdollisuus asioida ilman ajanvarausta sairaanhoitajalla, lääkärillä, sosiaalityöntekijällä ja sosiaalihoitajalla.¹⁷

Paperittomien ihmisten hätämajoituspalvelut sijaitsevat Pitäjänmäellä. Palveluihin hakeudutaan arkisin asioimalla sote- ja Maahan muuttaneiden erityispalveluiden yksikössä Kalasataman terveys- ja hyvinvointikeskuksessa. Kiireellisissä tapauksissa sekä iltaisin ja viikonloppuisin asiakkaat voivat ottaa suoraan yhteyttä Pitäjänmäen hätämajoitusyksikköön.¹⁸

Tilapäisasuminen¹⁹ on lyhytaikainen asumisratkaisu kohti pysyvämpää asumisvaihtoehtoa. Tilapäisasuminen on tarkoitettu välittömään asunnon tarpeeseen ja kestää yleensä 1–3 kuukautta. Tilapäisasunnon saaminen perustuu tarvearviointiin, joka tehdään aikuissosiaalityön tai Hietaniemenkadun palvelukeskuksen kautta. Tilapäisasumisen aikana pyritään löytämään asiakkaalle pidempiaikainen asumisratkaisu, esimerkiksi sopiva vuokra-asunto tai tukiasumispaikka. Tilapäisasuminen on maksullista.²⁰

Nuorten palvelut ja aikuissosiaalityö tarjoaa tilapäistä asumista, joka on itsenäistä ja tarkoitettu asiakkaille, joilla ei ole akuuttia päihdeongelmaa tai vakavia mielenter-

¹⁶ <https://www.hel.fi/fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/sosiaalinen-ja-taloudellinen-tuki/asunnottomien-palvelut/asunnottomien-majoitus-ja-asumispalvelut> Luettu 8.1.2025.

¹⁷ Helsingin kaupungin intranet, Sotepe, Asumis-, kriisi- ja päihdepalvelut, Asumisen tuki, Hietaniemenkadun palvelukeskus. Luettu 20.5.2024 ja 3.1.2025. <https://www.hel.fi/fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/sosiaalinen-ja-taloudellinen-tuki/asunnottomien-palvelut/hietaniemenkadun-palvelukeskus> Luettu 20.5.2024 ja 8.1.2025.

¹⁸ <https://www.hel.fi/fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/sosiaalinen-ja-taloudellinen-tuki/asunnottomien-palvelut/asunnottomien-majoitus-ja-asumispalvelut/hatamajoitus> Luettu 8.1.2025.

¹⁹ Tilapäisasuminen on Sosiaalihuoltolain 1301/2014 (3 luku 21 §) mukainen asumispalvelu. Luettu 8.1.2025.

²⁰ <https://www.hel.fi/fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/sosiaalinen-ja-taloudellinen-tuki/asunnottomien-palvelut/asunnottomien-majoitus-ja-asumispalvelut> Luettu 8.1.2025.

ARVIOINTIMUISTIO 18.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

veysongelmia. Asiakkaalle nimetään vastuutyöntekijä ja tehdään palvelusuunnitelma. Asiakasta tuetaan muun muassa säännöllisillä kotikäynneillä keskimäärin 2–4 kertaa kuukaudessa.²¹

Tuettu asuminen²² on tarkoitettu täysi-ikäisille helsinkiläisille, jotka tarvitsevat apua, tukea ja ohjausta asumisessaan esimerkiksi päihteidenkäytön, mielenterveysongelmien tai muiden elämänhallinnan ongelmien takia. Tuettu asuminen on vuokrasopimusperusteista. Tuettua asumista haetaan Helsingin sotepen Asumisen tuen -yksikön tai Hietaniemenkadun palvelukeskuksen kautta. Tuetussa asumisessa sosiaalityön ja terveydenhuollon ammattilaiset ovat, asumisen muodosta riippuen, käytettävissä arkisin virka-aikaan tai ympärivuorokautisesti. Tuetussa asumisessa on tavoitteena auttaa asiakasta siirtymään omaan asuntoon ja elämään itsenäisesti.²³

Vailla vakinaista asuntoa olevat helsinkiläiset voivat hakea terveyspalveluita kaikilta Helsingin kaupungin terveysasemilta ja sosiaalipalveluita kaikilta aikuissosiaalityön toimipisteiltä. Ohjausta ja neuvontaa asioiden hoitamiseen annetaan myös asunnottomien yöpymis- ja asumispalveluyksiköistä sekä Hietaniemenkadun palvelukeskuksesta. Lisäksi etsivän lähityön työntekijät liikkuvat ja antavat ohjausta sekä neuvontaa julkisissa paikoissa kuten kaduilla, ostoskeskuksissa, asukastiloissa ja ruoka-apupisteissä.²⁴

1.7.2 Asumisen tuen tehtävänä asunnottomien asumispalveluiden järjestäminen

Helsingin sotepen Asumis-, kriisi- ja päihdepalveluihin kuuluu yhtenä palveluna Asumisen tuki -yksikkö (ASTU), jonka tehtävänä on sosiaalihuoltolain mukaisten asumispalveluiden järjestäminen helsinkiläisille asunnottomille.²⁵ Osana Asumisen tukea toimii Selvitä, arvioi ja sijoita -työryhmä (SAS), joka vastaa asunnottomien asiakkaiden tuen tarpeen arvioinnista ja asiakkaiden sijoittamisesta asumispalveluihin. Asunnottomuuspalveluihin hakeudutaan sosiaalityöntekijän kautta. Palveluihin pääsyn edellytyksenä ovat helsinkiläisyys, asunnottomuus sekä tuen ja hoivan tarve. Asunnottomuuspalveluista tehdään asiakkaalle aina päätös.²⁶

Asunnottomille järjestettäviä asumispalveluita ovat tukiasuminen ja tuettu asuminen. Tukiasumista ja tuettua asumista järjestetään Asumisen tuen itsenäisissä pienasunnoissa, solutukiasunnoissa, tukikodeissa ja tuetun asumisen yksiköissä. Arviointi- ja sijoitustyöryhmä vastaa Asumisen tuen omien asumisyksiköiden asiakkaiden aikuis-

²¹ <https://www.hel.fi/fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/sosiaalinen-ja-taloudellinen-tuki/asunnottomien-palvelut/asunnottomien-majoitus-ja-asumispalvelut> Luettu 8.1.2025.

²² Tuettu asuminen on Sosiaalihuoltolain 1301/2014 (3 luku 21 a §) mukainen asumispalvelu. Luettu 8.1.2025.

²³ <https://www.hel.fi/fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/sosiaalinen-ja-taloudellinen-tuki/asunnottomien-palvelut/asunnottomien-majoitus-ja-asumispalvelut/tuettu-asuminen> Luettu 8.1.2025.

²⁴ <https://www.hel.fi/fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/sosiaalinen-ja-taloudellinen-tuki/asunnottomien-palvelut/asunnottomien-sosiaali-ja-terveyspalvelut> Luettu 8.1.2025.

²⁵ Helsingin kaupungin intranet, Sotepe, Asumis-, kriisi- ja päihdepalvelut. Luettu 20.5.2024 ja 3.1.2025.

²⁶ Helsingin kaupungin intranet, Sotepe, Asumis-, kriisi- ja päihdepalvelut, Asumisen tuki, Arviointi ja sijoitus. Luettu 20.5.2024 ja 3.1.2025.

ARVIOINTIMUISTIO 18.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

sosiaalityöstä sekä yksilöhuollon päätöksentekotyöstä niiden osalta, jotka asuvat solutukiasunnoissa tai tukikodeissa. Muutoin aikuissosiaalityöstä vastaavat pääasiallisesti alueellisten toimipisteiden sosiaalityöntekijät.²⁷ Tuettua asumista hankitaan pääsääntöisesti ostopalveluna eri palveluntuottajilta ympärivuorokautisesti tuetuista asumisyksiköistä sekä eri järjestöjen pienasunnoista.²⁸

Asumisen tuessa toimii myös oma jonotyöryhmä, johon kuuluu johtava sosiaaliohjaaja, kaksi sairaanhoitajaa ja viisi sosiaaliohjaajaa. He työskentelevät tuetun asumisen jonossa olevien, palvelujärjestelmän ulkopuolelle jääneiden asiakkaiden kanssa. Tavoitteena on asiakkaiden siirtyminen kunkin tuen tarpeita vastaavaan asumismuotoon sekä tarjota tarvittavat sosiaali- ja terveyspalvelut sujuvasti ja oikea-aikaisesti.²⁹

Asumisen tuella on itsenäisissä pienasunnoissa asujille oma moniammatillinen pienasuntotyöryhmä. Työryhmän tehtävänä on tukea sekä ohjata asukkaita ja näin mahdollistaa asumisen onnistuminen. Työryhmässä työskentelee sosiaaliohjaajia, ohjaajia, sairaanhoitaja ja asuntokoordinaattori. Sosiaaliohjaajat selvittävät muun muassa pienasuntojen häiriöilmoituksia, vuokravelkoja sekä häättöjä. Sairaanhoitaja tukee terveyspalveluihin ohjautumista ja asuntokoordinaattori vastaa jonotyöstä ja asuttamisesta.³⁰

Asumisen tuki antaa myös puhelinneuvontaa kolmena päivänä viikossa asunnottomuuteen liittyvissä asioissa. Palvelu on tarkoitettu täysi-ikäisille.³¹

Helsingin kaupungin yhteistyökumppaneita asunnottomuustyössä ovat muun muassa Vailla vakinaista asuntoa ry (Vva ry), Y-säätiö, Rikosseuraamuslaitos (Rise) sekä Vihreä Keidas. Ostopalveluita hankitaan Y-säätiöltä, Sininauha Oy:ltä, Pelastusarmeijalta, Solum Yhtiöiltä, Rinnekodit Oy:ltä, Suoja-Pirtti ry:ltä, Suur-Helsingin Valkonauha ry:ltä (naisille tarkoitettuja palveluita) ja Helsingin Vieraskodilta.³²

Helsingin kaupunki on myös mukana vuosina 2024–2026 tehtävässä Y-säätiön ja Turun yliopiston yhteisessä RADAR-tutkimushankkeessa, jossa selvitetään rekisteritietoja hyödyntämällä asunnottomuutta kokevien ihmisten palveluiden käyttöä sekä

²⁷ Helsingin kaupungin intranet, Sotepe, Asumis-, kriisi- ja päihdepalvelut, Asumisen tuki, Arviointi ja sijoitus. Luettu 20.5.2024 ja 3.1.2025. Helsingin kaupungin intranet, Sotepe, Asumis-, kriisi- ja päihdepalvelut, Asumisen tuki, Tuetun asumisen lähityö. Luettu 7.1.2025.

²⁸ Helsingin kaupungin intranet, Sotepe, Asumis-, kriisi- ja päihdepalvelut, Asumisen tuki, Arviointi ja sijoitus. Luettu 20.5.2024 ja 3.1.2025.

²⁹ Helsingin kaupungin intranet, Sotepe, Asumis-, kriisi- ja päihdepalvelut, Asumisen tuki, Arviointi ja sijoitus. Luettu 20.5.2024 ja 3.1.2025.

³⁰ Helsingin kaupungin intranet, Sotepe, Asumis-, kriisi- ja päihdepalvelut, Asumisen tuki, Asunnottomien asumispalvelut. Luettu 20.5.2024 ja 8.1.2025.

³¹ <https://www.hel.fi/fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/sosiaalinen-ja-taloudellinen-tuki/asunnottomien-palvelut/asunnottomien-neuvonta-eli-asumisen-tuki> Luettu 8.1.2025.

³² Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynti sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialalle 25.11.2024. Asumis-, kriisi- ja päihdepalvelujen Asumisen tuen päällikkö, sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala, Teams-keskustelu 15.1.2025.

ARVIOINTIMUISTIO 18.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (JulKL 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

polkuja asunnottomuuteen ja siitä pois. Lisäksi tutkimuksessa selvitetään Asunto ensin -mallin kustannusvaikutuksia, miten oman asunnon ja tarvittavan tuen tarjoaminen vaikuttaa asunnottomuudesta aiheutuviin kustannuksiin yhteiskunnalle.³³

³³ Kehittämispäällikön, Turun yliopiston tutkijan ja Asunto ensin -verkostokehittäjien haastattelu Y-säätiö 17.10.2024. <https://www.sttinfo.fi/tiedote/70123535/uraauurtava-tutkimus-tuottaa-tietoa-asunnottomuuden-poistamisen-tueksi?publisherId=66495184&lang=fi> Luettu 10.1.2025.

2 HAVAINNOT

2.1 Asunnottomuuden monenlaiset muodot

Asunnottomuus on yhteiskunnallinen ongelma, jonka taustalla on muun muassa väestönkasvu, kaupungistuminen, talouden suhdannevaihtelut sekä suuret tuloerot.³⁴ Asunnottomuuden rakenteellisista riskitekijöistä tärkeimpinä voidaan pitää asunto- ja työmarkkinoiden toimivuutta, kohtuuhintaisten asuntojen riittävää tarjontaa sekä sosiaaliturvan tasoa.³⁵ Yksilötasolla asunnottomuuden riskitekijöitä ovat muun muassa vähävaraisuus, päihde- ja mielenterveysongelmat, elämänhallinnan vaikeudet, sosiaalisten resurssien vähäisyys sekä muutokset elämäntilanteessa.³⁶ Rakenteellisten ja yksilöllisten riskitekijöiden keskinäinen vuorovaikutus ja kasautuminen voivat tietyissä tilanteissa johtaa asunnottomuuteen.³⁷ Asunnottomuus keskittyy Suomessa suuriin kaupunkeihin. Vuonna 2024 Suomen asunnottomista 21 prosenttia oli Helsingissä, 11 prosenttia Turussa sekä Espoossa kummassakin, 10 prosenttia Tampereella ja seitsemän prosenttia Vantaalla. Eniten asunnottomia suhteessa alueen väestön määrään oli Turussa 2,3 asunnottomia 1 000 asukasta kohti, toiseksi eniten Vaasassa 1,7 ja kolmanneksi eniten Tampereella 1,6.³⁸

Asunnottomiksi määritellään ihmiset, joilla ei ole omaa vuokra- tai omistusasuntoa ja jotka elävät asunnon puutteen vuoksi ulkona, porrashuoneissa, ensisuojoissa, asuntoloissa, majoitusliikkeissä, huoltokotityyppisissä asumispalveluyksiköissä, kuntouttavissa yksiköissä, sairaaloissa tai muissa laitoksissa sekä tilapäisesti tuttavien ja sukulaisten luona.³⁹

Pitkäaikaisasunnottomaksi määritellään ihmiset, jotka ovat olleet asunnottomia vähintään vuoden tai toistuvasti asunnottomia viimeisen kolmen vuoden aikana. Pitkäaikaisasunnottomilla on usein asumista olennaisesti vaikeuttavia sosiaalisia ja/tai terveydellisiä ongelmia. Asunnottomuus on voinut pitkittyä myös asumisratkaisujen toimimattomuuden tai tukipalvelujen puutteen vuoksi.⁴⁰

Piiloasunnottomuus on yksi asunnottomuuden muoto, joka ei välttämättä näy tilastoissa. Piiloasunnottomuutta voi esiintyä esimerkiksi oikeudettomassa asemassa olevien Euroopassa liikkuvien siirtolaisten ja kolmansista maista tulleiden paperittomien keskuudessa. Ihminen voi myös olla kirjoilla asunnossa, mutta ei väkivallan uhan vuoksi voi asua siinä tai asunto ei ole ihmisarvon mukainen lämmityksen, sähkön

³⁴ <https://vvary.fi/asunnottomuus/> Luettu 15.5.2024. <https://ysaatio.fi/asunto-ensin/asunnottomuus-kodittomuus/> Luettu 15.5.2024.

³⁵ Labore, T&Y 1/2024 Kaakinen ja Turunen, artikkeli: Suomi on asunnottomuuden poistamisen mallimaa. Luettu 22.5.2024.

³⁶ <https://ysaatio.fi/asunto-ensin/asunnottomuus-kodittomuus/> Luettu 15.5.2024. Labore, T&Y 1/2024 Kaakinen ja Turunen, artikkeli: Suomi on asunnottomuuden poistamisen mallimaa. Luettu 22.5.2024.

³⁷ Labore, T&Y 1/2024 Kaakinen ja Turunen, artikkeli: Suomi on asunnottomuuden poistamisen mallimaa. Luettu 22.5.2024.

³⁸ Aran selvitys 2/2025: Asunnottomat 2024. Luettu 18.2.2025.

³⁹ Aran selvitys 2/2024: Asunnottomat 2023. Luettu 17.5.2024.

⁴⁰ Aran selvitys 2/2024: Asunnottomat 2023. Luettu 17.5.2024.

ARVIOINTIMUISTIO 18.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

ja/tai veden puutteen vuoksi. Myöskään vapautuvat vangit eivät välttämättä näy virallisissa asunnottomuustilastoissa. Piiloasunnottomuus on yleisintä nuorten henkilöiden, naisten ja maahan muuttaneiden parissa ja se voi altistaa hyväksikäytölle sekä väkivallan eri muodoille.⁴¹

Asunnottomien määrässä ei oleellisia muutoksia Helsingissä vuonna 2024

Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus (ARA) tekee vuosittain asunnottomuuskyselyn kaikille Manner-Suomen kunnille. Vuonna 2024 kysely lähetettiin 293 kunnalle. ARA pyytää kyselyllä tietoja asunnottomien määrästä ja asunnottomuuden muodoista tilastointia varten. Kunnat keräävät ja tarkistavat asunnottomuustietojaan eri lähteistä; sosiaalipalvelujen rekistereistä, kuntien vuokratilayhtiöiden asunnonhaki-jarekistereistä, palveluntuottajien asiakasrekistereistä, Kansaeläkelaitoksen (Kela) toimeentulorekisteristä sekä Digi- ja väestötietoviraston väestötietorekisteristä (VTJ). Tiedot pyydetään vuosittain tietyltä poikkileikkausajankohdalta, yleensä marraskuun puolivälissä. Koska kuntien tiedonhankintamenetelmät, arviointiperusteet ja tietojen tarkkuustasot poikkeavat toisistaan ja vastaajajoukko saattaa vaihdella vuosittain, muodostavat asunnottomuustilastot pistetilaston vuosittain tietyn päivän tilanteesta ja ovat näin ollen suuntaa antavia. Asunnottomuustietojen keräämisestä ei säädetä lailla ja tietojen ilmoittaminen perustuu vapaaehtoisuuteen.⁴²

Yksinelävien asunnottomien määrä kasvoi Helsingissä vuodesta 2023 vuoteen 2024 47 henkilöllä ollen yhteensä 786 henkilöä. Kasvua voidaan pitää kuitenkin maltillisena, kun huomioidaan yksinelävien asunnottomien kokonaismäärä sekä asunnottomien määrän tilastointitapa (pistetilasto). Pitkäaikaisasunnottomien määrä väheni vastaavalla ajanjaksolla 35 henkilöllä ollen 297 henkilöä.⁴³

Kun tarkastellaan kaikkia tilastoituja ryhmiä, on asunnottomien määrä Helsingissä vähintään puolittunut viimeisen kuuden vuoden aikana. Suurin muutos on tapahtunut asunnottomien perheiden kohdalla, joiden osalta asunnottomuus on vähentynyt yli 90 prosenttia vuodesta 2019 vuoteen 2024. Käytännössä asunnottomia perheitä ei juurikaan ollut vuonna 2024. Toiseksi suurin muutos on tapahtunut nuorten henkilöiden kohdalla, joiden asunnottomuus on vähentynyt vastaavalla ajanjaksolla noin 72 prosenttia ollen 71 henkilöä vuonna 2024. Miesten ja naisten ryhmissä asunnottomien määrä on ollut laskusuuntainen vuoteen 2023 saakka, jonka jälkeen oleellisia muutoksia määrissä ei ole tapahtunut. Asunnottomien miesten määrä oli 558 henkilöä ja naisten 228 henkilöä vuonna 2024. Yksinelävistä asunnottomista suurin osa, 71 prosenttia, on miehiä. Asunnottomien maahanmuuttajien määrä laski vuoteen

⁴¹ <https://vvary.fi/asunnottomuus/> Luettu 15.5.2024. <https://vvary.fi/asunnottomien-yon-2024-teemana-on-piiloasunnottomuus/> Luettu 15.5.2024.

⁴² Aran selvitys 2/2025: Asunnottomat 2024. Luettu 18.2.2025.

⁴³ Aran selvitys 2/2025: Asunnottomat 2024. Luettu 18.2.2025.

2022 saakka ollen tuolloin 180 henkilöä. Vuonna 2023 määrä nousi 266 henkilöön, mutta pysyi vuonna 2024 edellisvuoden tasolla.⁴⁴

Taulukossa 1 on kuvattu asunnottomien määrää ryhmittäin sekä niiden kehitystä vuosina 2019–2024. Taulukon muutosprosenttien laskennassa on verrattu ensimmäistä ja viimeistä tarkasteluvuotta keskenään, eikä laskennassa näin ollen ole huomioitu vuosien 2020–2023 välillä tapahtuneita muutoksia. Taulukossa miesten määrä on saatu vähentämällä yksinelävien asunnottomien lukumäärästä naisten osuus. Nuoriksi henkilöiksi luetaan alle 25-vuotiaat. Taulukon luvuista tulee myös huomioda, että yksineläviin ja pitkäaikaisasunnottomiin voi kuulua henkilö, joka kuuluu myös kaikkiin muihin ryhmiin paitsi asunnottomiin perheisiin. Asunnottomat perheet sisältävät myös lapsettomat pariskunnat.

Taulukko 1 Asunnottomien määrä Helsingissä ryhmittäin vuosina 2019–2024.⁴⁵

Asunnottomat Helsingissä	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2019-2024 muutos %
Yksinelävät asunnottomat	1 678	1 534	1 209	896	739	786	-53,2
Pitkäaikaisasunnottomat	594	601	518	450	332	297	-50,0
Miehiä	1 119	1 236	889	579	547	558	-50,1
Naisia	559	298	320	317	192	228	-59,2
Nuoria	256	239	152	184	61	71	-72,3
Maahanmuuttajia	602	518	345	180	266	259	-57,0
Asunnottomat perheet	130	122	88	81	33	10	-92,3

Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan yhtenä sitovana toiminnan tavoitteena on vuonna 2024 ollut peruspalvelujen saatavuuden parantaminen. Tavoitteen yhtenä mittarina oli yksin elävien asunnottomien määrä 300 henkilöä vuoden 2024 lopussa.⁴⁶ Tavoite ei toteutunut.

Helsingissä yksinelävistä asunnottomista pitkäaikaisasunnottomien osuus oli noin 38 prosenttia vuonna 2024. Pitkäaikaisasunnottomien määrä on Helsingissä laskenut

⁴⁴ Aran selvitys 2/2020–2/2025: Asunnottomat 2019–2024. Luettu 17.5.2024, 15.1.2025 ja 18.2.2025. Asumis-, kriisi- ja päihdepalvelujen Asumisen tuen päällikkö, sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala, sähköposti 6.2.2025. Perhe- ja sosiaalipalvelujen Asumis-, toimeentulotuki- ja neuvontapalveluiden projektipäällikkö, sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala, sähköposti 10.12.2024.

⁴⁵ Aran selvitys 2/2020–2/2024: Asunnottomat 2019–2023. Luettu 17.5.2024 ja 15.1.2025. Asumis-, kriisi- ja päihdepalvelujen Asumisen tuen päällikkö, sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala, sähköposti 6.2.2025. Perhe- ja sosiaalipalvelujen Asumis-, toimeentulotuki- ja neuvontapalveluiden projektipäällikkö, sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala, sähköposti 10.12.2024. Vuosien 2019 ja 2020 pitkäaikaisasunnottomien, vuoden 2020 naisten ja vuoden 2019 nuorten määrät oikaistu Asumisen tuen ilmoittamien lukujen mukaisiksi.

⁴⁶ Helsingin kaupungin talousarvio 2024 ja taloussuunnitelma 2024–2026.

ARVIOINTIMUISTIO 18.3.2025
Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuk-
sen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

tasaisesti vuodesta 2020 lähtien. Viimeisen kuuden vuoden aikana pitkäaikaisasunnottomien määrä on saatu puolitettua.⁴⁷ Vuoden 2024 aikana pitkäaikaisasunnottomien määrä on kuukausittain vaihdellut 278–326 henkilön välillä.⁴⁸ Helsingin osuus koko Suomen pitkäaikaisasunnottomien määrästä oli 29 prosenttia.⁴⁹

Taulukossa 2 on esitetty pitkäaikaisasunnottomien määrä Helsingissä kuukausittain vuonna 2024.

Taulukko 2 Pitkäaikaisasunnottomuuden kehitys Helsingissä kuukausittain vuonna 2024.⁵⁰

Pitkäaikaisasunnottomien määrä 2024												
	tammi	helmi	maalis	huhti	touko	kesä	heinä	elo	syys	loka	marras	joulu
henkilöiden määrä	326	290	278	319	316	322	324	304	318	297	306	310

Suomessa yksinelävien asunnottomien määrä kasvoi 377 henkilöllä vuonna 2024. Kaikkiaan asunnottomia Suomessa oli 3 806 henkilöä, joista 27 prosenttia oli pitkäaikaisasunnottomia. Pitkäaikaisasunnottomien osuus yksinelävien asunnottomien määrästä on Suomessa laskenut vähitellen vuodesta 2022 alkaen, jolloin pitkäaikaisasunnottomia oli 31 prosenttia asunnottomista. Suurin osa asunnottomista, 63 prosenttia, asui vuonna 2024 tilapäisesti sukulaisten ja tuttavien luona. Toiseksi eniten asunnottomia asui ulkona, porrashuoneissa ja ensisuojoissa, 18 prosenttia kaikista asunnottomista.⁵¹ Pääasiallisina syinä asunnottomuuden kasvuun kunnissa katsotaan olevan pienten ja kohtuuhintaisten asuntojen puute, heikennykset Kelan etuuk-sissa sekä korkeat asumis- ja muut elinkustannukset. Myös maksuhäiriöiden ja vuok-ravelkojen lisääntyminen vaikeuttaa asunnon saantia.⁵²

Taulukossa 3 on esitetty asunnottomien henkilöiden määrä Suomessa asunnottomuusmuodoittain sekä niiden kehitys vuosina 2019–2024. Taulukon muutosprosent-tien laskennassa on verrattu ensimmäistä ja viimeistä tarkasteluvuotta keskenään, eikä laskennassa näin ollen ole huomioitu vuosien 2020–2023 välillä tapahtuneita muutoksia.

⁴⁷ Aran selvitys 2/2020–2/2024: Asunnottomat 2019–2023. Luettu 17.5.2024 ja 15.1.2025. Asumis-, kriisi- ja päihdepalvelujen Asumisen tuen päällikkö, sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala, sähköposti 6.2.2025.
Perhe- ja sosiaalipalvelujen Asumis-, toimeentulotuki- ja neuvontapalveluiden projektipäällikkö, sosiaali-, ter-
veys- ja pelastustoimiala, sähköposti 10.12.2024. Vuosien 2019 ja 2020 pitkäaikaisasunnottomien, vuoden
2020 naisten ja vuoden 2019 nuorten määrät oikaistu Asumisen tuen ilmoittamien lukujen mukaisiksi.
⁴⁸ Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynti sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialalle 25.11.2024.
Asumis-, kriisi- ja päihdepalvelujen Asumisen tuen päällikkö, sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala, sähkö-
posti 6.2.2025.
⁴⁹ Aran selvitys 2/2025: Asunnottomat 2024. Luettu 18.2.2025.
⁵⁰ Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynti sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialalle 25.11.2024.
Asumis-, kriisi- ja päihdepalvelujen Asumisen tuen päällikkö, sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala, sähkö-
posti 6.2.2025.
⁵¹ Aran selvitys 2/2020–2/2025: Asunnottomat 2019–2024. Luettu 17.5.2024, 15.1.2025 ja 18.2.2025.
⁵² Aran selvitys 2/2025: Asunnottomat 2024. Luettu 18.2.2025.

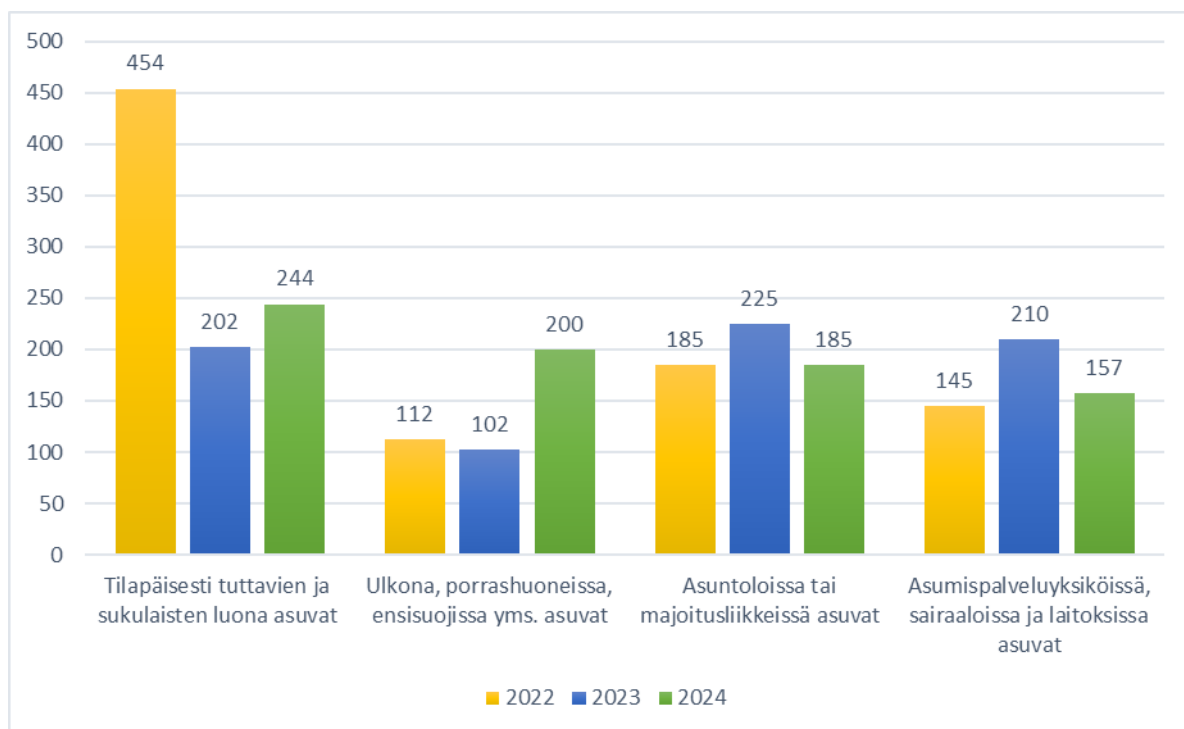
ARVIOINTIMUISTIO 18.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

Taulukko 3 Asunnottomien henkilöiden määrä Suomessa asunnottomuusmuodoittain vuosina 2019–2024.⁵³

Asunnottomat Suomessa 2019-2024	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2019-2024 muutos %
Tilapäisesti sukulaisten ja tuttavien luona asuvat	3 120	2 773	2 573	2 564	2 139	2 378	-23,8
Ulkona, porrashuoneissa, ensisuojoissa yms. asuvat	739	721	655	492	464	694	-6,1
Asuntoloissa tai majoitusliikkeissä asuvat	429	489	334	302	414	377	-12,1
Asumispalveluyksiköissä, sairaaloissa ja laitoksissa asuvat	312	358	386	328	412	357	14,4
Asunnottomien määrä Suomessa yhteensä	4 600	4 341	3 948	3 686	3 429	3 806	-17,3

Alla olevassa kuviossa 1 on esitetty Helsingissä yksinelävien asunnottomien henkilöiden määrä vuosina 2022–2024 asunnottomuusmuodoittain.

Kuvio 1 Helsingissä yksinelävien asunnottomien henkilöiden määrä asunnottomuusmuodoittain vuosina 2022–2024.⁵⁴

Helsingissä yksinelävistä asunnottomista 31 prosenttia asui vuonna 2024 tilapäisesti tuttavien ja sukulaisten luona, yhteensä 244 henkilöä (kuvio 1). Määrä on kasvanut edellisvuodesta 42 henkilöllä. Eniten on kasvanut ulkona, porrashuoneissa ja ensisuojoissa asuvien määrä, yhteensä 98 henkilöllä, heidän määränsä on kaksinkertaistunut edelliseen vuoteen verrattuna. Kasvua voidaan pitää merkittävänä. Helsingissä tilapäisesti tuttavien ja sukulaisten luona asuvien määrä koko Suomen vastaavasta määrästä oli 10 prosenttia, kun ulkona, porrashuoneissa ja ensisuojoissa asuvien

⁵³ Aran selvitys 2/2020–2/2025: Asunnottomat 2019–2024. Luettu 17.5.2024, 15.1.2025 ja 18.2.2025.

⁵⁴ Aran selvitys 2/2023–2/2025: Asunnottomat 2022–2024. Luettu 17.5.2024, 15.1.2025 ja 18.2.2025.

ARVIOINTIMUISTIO 18.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

osuus oli 29 prosenttia. Asuntoloissa tai majoitusliikkeissä sekä asumispalveluyksiköissä, sairaaloissa ja laitoksissa asuvien asunnottomien osalta Helsingin määrrien kehitys näyttää samankaltaiselta kuin koko Suomessa. Henkilöiden määrä on noussut jonkin verran vuodesta 2022 vuoteen 2023, mutta sen jälkeen jälleen laskenut.

Asunnottomien määrään Helsingissä vaikuttaa keskeisesti asumisen kalleus. Vuokra-asuntoja on hyvin saatavilla, mutta vuokrien hintataso on korkea. Asuntoa voi olla myös vaikea pitää sosiaalisista ja/tai terveydellisistä syistä. Päihde- ja mielenterveysongelmat ovat yleisiä pitkäaikaisasunnottomilla. Hoitoon ja kuntoutukseen pääsyä voi joutua odottamaan, mikä voi lisätä asumisen haasteita. Lisäksi osalla ihmisistä ei ole kykyä tai voimavaroja hakea heille kuuluvia sosiaalietuuksia. Asunnon saamiseen vaikuttavat myös aiemmat vuokravelat.⁵⁵ Aikuissosiaalityössä tuetaan asiakkaita tekemään maksusuunnitelmia vanhojen vuokravelkojen maksamiseksi, mikäli sellaisia havaitaan asunnon saannin esteenä. Lisäksi voidaan myöntää ehkäisevää toimeentulotukea.⁵⁶ Helsingissä maksettiin ehkäisevää toimeentulotukea vuokravelkoihin vuonna 2024 yhteensä 2,1 miljoonaa euroa. Summa on 4,9 prosenttia vähemmän kuin vuonna 2023.⁵⁷

Helsingissä asunnottomuuden määrään vaikuttavat myös huono-osaisuuden kasautuminen ja ylisukupolvisuus, avioerojen aiheuttamat taloudelliset ja sosiaaliset vaikeudet sekä pidempiaikaisen yleisen huonon taloustilanteen aiheuttama työttömyys. Työttömien työnhakijoiden määrä kasvoi Helsingissä 12 prosenttia syyskuussa 2024, kun avoimien työpaikkojen määrä väheni 54 prosenttia.⁵⁸ Lisäksi muista kunnista siirtyy henkilöitä Helsinkiin asunnottomina muun muassa palvelujen saatavuuden, anonyymiteetin ja omien yhteisöjen vuoksi.⁵⁹

⁵⁵Aikuissosiaalityön päällikön ja Etsivän lähityön johtavan sosiaaliohjaajan haastattelu, Perhe- ja sosiaalipalvelut 13.1.2025. Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynti sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialalle 25.11.2024.

⁵⁶ Ehkäisevää toimeentulotukea voidaan myöntää asumisen turvaamiseksi, ylivelkaantumisesta tai taloudellisen tilanteen äkillisestä heikentymisestä aiheutuvien vaikeuksien lieventämiseksi sekä muihin tuen saajan omatoimista suoriutumista edistäviin tarkoituksiin. Ehkäisevän toimeentulotuen tarkoituksena on edistää henkilön ja perheen sosiaalista turvallisuutta ja omatoimista suoriutumista sekä ehkäistä syrjäytymistä ja pitkäaikaista riippuvuutta. Laki toimeentulotuesta 1412/1197.

⁵⁷ Aikuissosiaalityön päällikön ja Etsivän lähityön johtavan sosiaaliohjaajan haastattelu, Perhe- ja sosiaalipalvelut 13.1.2025.

⁵⁸ Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynti sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialalle 25.11.2024.

⁵⁹ Aikuissosiaalityön päällikön ja Etsivän lähityön johtavan sosiaaliohjaajan haastattelu, Perhe- ja sosiaalipalvelut 13.1.2025. Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynti sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialalle 25.11.2024.

ARVIOINTIMUISTIO 18.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

Asumistuen leikkauksilla vaikutusta toimeentuloon ja vuokranmaksukykyyn

Yleistä asumistukea pienennettiin 1.4.2024 alkaen siten, että perusomavastuuosuus kasvoi 42 prosentista 50 prosenttiin. Perusomavastuuseen vaikuttavat ruokakunnan⁶⁰ yhteenlasketut tulot sekä aikuisten ja lasten lukumäärä. Lisäksi perusomavastuun laskukaavaa muutettiin siten, että aikuisten kerrointa pienennettiin ja lasten suurennettiin. Tällä pyritään pienentämään asumistuen leikkauksien vaikutusta lapsiperheisiin. Lisäksi asumistuen korvausprosenttia pienennettiin 80 prosentista 70 prosenttiin hyväksyttävien asumismenojen ja perusomavastuun erotuksesta. Myös ansiotulovähennys, 300 euroa ruokakuntaa kohden, poistettiin. Omistusasuntoon yleistä asumistukea ei voi saada enää 31.12.2024 jälkeen.⁶¹

Yleisessä asumistuessa asumismenoille on määriteltä ylärajat eli suurin asumismenojen euromäärä, jonka perusteella asumistukea voi saada. Asumistuen muutoksen myötä huomioon otettavien asumismenojen enimmäismäärä pieneni Helsingissä, kun Helsinki yhdistettiin samaan kuntaryhmään muun pääkaupunkiseudun kanssa. Helsingissä asumismenojen enimmäismääräksi hyväksytään 1.4.2024 alkaen 563 euroa kuukaudessa, kun ruokakuntaan kuuluu yksi henkilö ja jos ruokakuntaan kuuluu kaksi henkilöä, enimmäismääräksi hyväksytään 808 euroa kuukaudessa.⁶²

Asumistukiin muutokset vaikuttavat niiden ruokakuntien osalta viiveellä, joilla asumistukipäätös on tehty ennen 1.4.2024. Asumistuki tarkistetaan vähintään vuoden välein.⁶³

Vuonna 2024 Kelan myöntämä keskimääräinen asumistuki Helsingissä yksin asuvalle oli 347,61 euroa kuukaudessa, noin 30 euroa vähemmän kuin vuonna 2023. Keskimääräiset asumismenot ovat vastaavasti nousseet vuodesta 2023 noin 15 euroa kuukaudessa. Vuonna 2023 yksin asuvan asumismenot tuloista ennen asumistuen myöntämistä olivat noin 80 prosenttia ja vuonna 2024 noin 90 prosenttia.⁶⁴

Taulukossa 4 on esitetty Kelan helsinkiläisille yksin asuville henkilöille myönnettyjen asumistukien keskimääräinen euromäärä kuukaudessa sekä niiden perusteena olleet keskimääräiset asumismenot. Lisäksi taulukossa on esitetty, kuinka suuri prosentuaalinen osuus tuloista on mennyt asumismenoihin ennen myönnettyä asumistukea ja sen jälkeen.

⁶⁰ Ruokakuntaan kuuluvat yleensä samassa asunnossa pysyvästi yhdessä asuvat henkilöt.

⁶¹ <https://www.kela.fi/ajankohtaista/yleinen-asumistuki-pienenee-vuonna-2024-ja-sen-maksaminen-omistus-asuntoihin-paattyy-vuonna-2025> Luettu 21.1.2025.

⁶² <https://www.kela.fi/ajankohtaista/yleinen-asumistuki-pienenee-vuonna-2024-ja-sen-maksaminen-omistus-asuntoihin-paattyy-vuonna-2025> Luettu 21.1.2025.

⁶³ <https://www.kela.fi/ajankohtaista/yleinen-asumistuki-pienenee-vuonna-2024-ja-sen-maksaminen-omistus-asuntoihin-paattyy-vuonna-2025> Luettu 21.1.2025.

⁶⁴ Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynti sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialalle 25.11.2024.

ARVIOINTIMUISTIO 18.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

Taulukko 4 Kelan myöntämä asumistuki helsinkiläisille yksin asuville vuosina 2023–2024 tammi-lokuun aikana.⁶⁵

Kelan myöntämä asumistuki	Keskimääräinen asumistuki €/kk	Keskimääräiset asumismenot €/kk	Asumismenot tuloista ennen asumistukea %	Asumismenot tuloista asumistuen jälkeen %
Yksin asuvat 1.1.-31.10.2023	376,52	691,63	79,7	36,3
Yksin asuvat 1.1.-31.10.2024	347,61	704,21	91,1	46,1

Aikuissosiaalityössä sosiaaliturvan leikkaukset sekä pitkäaikaistyöttömyyden kasvu näkyvät viiveellä. Esimerkiksi vuokravelkaa voi alkaa kertyä myös henkilöille, joilla vuokran maksussa ei aiemmin ongelmia ole ollut. Helsingissä aikuissosiaalityöhön tulevien yhteydenottojen ja läheteiden määrä on lähtenyt vuoden 2024 aikana nousuun. Tuntuma on, että ihmiset eivät kuitenkaan kovin herkästi hakeudu sosiaalityön piiriin etenkin, jos aiempaa asiakkuutta ei ole.⁶⁶

Helsingissä maksettiin täydentävää ja ehkäisevää toimeentulotukea vuonna 2024 tammi-lokakuun välisenä aikana 15 795 asiakkaalle yhteensä 9 660 261 euroa ja päätöksiä toimeentulotuesta tehtiin 46 998 kappaletta. Vuonna 2023 tukea maksettiin vastaavalla ajanjaksolla 1,4 prosenttia enemmän, yhteensä 9 797 669 euroa. Asiakkaita oli 134 asiakasta enemmän ja päätöksiä tehtiin 730 kappaletta enemmän. Molempina vuosina 2023 ja 2024 täydentävää ja ehkäisevää toimeentulotukea maksettiin eniten vuokravelkoihin, noin 1,7 miljoonaa euroa.⁶⁷

Täydentävä ja ehkäisevä toimeentulotuki on tarkoitettu henkilöille, jotka ovat tilapäisen taloudellisen tuen tarpeessa. Täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen hakemisen edellytyksenä on Kelan perustoimeentulotuesta voimassa oleva myönteinen tai kielteinen päätös kyseiselle kuukaudelle. Toimeentulotuki on sosiaalihuoltoon kuuluva viimesijainen tuki, jonka tarkoituksena on turvata henkilön tai perheen välttämätön toimeentulo.⁶⁸

Taulukossa 5 on kuvattu mihin eri tarkoituksiin täydentävää ja ehkäisevää toimeentulotukea on Helsingissä vuosina 2023–2024 tammi-lokakuun välisenä aikana maksettu. Taulukko ei sisällä kaikkia maksukategorioita.

⁶⁵ Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynti sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialalle 25.11.2024 (lähde: Kelan tilastot).

⁶⁶ Aikuissosiaalityön päällikön ja Etsivän lähityön johtavan sosiaaliohjaajan haastattelu, Perhe- ja sosiaalipalvelut 13.1.2025.

⁶⁷ Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynti sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialalle 25.11.2024.

⁶⁸ Laki toimeentulotuesta 1412/1997.

ARVIOINTIMUISTIO 18.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

Taulukko 5 Helsingin sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan vuosina 2023 ja 2024 tammi-lokakuun aikana maksama täydentävä ja ehkäisevä toimeentulotuki maksukategorioittain.⁶⁹

Maksukategoria	1.1.-31.10.2023	1.1.-31.10.2024	Muutos €	Muutos %
Elintarvikkeet	537 884	509 930	-27 954	-5,2
Lääkkeet	212 740	236 156	23 416	11,0
Muuttokulut	434 193	345 243	-88 950	-20,5
Sähkölasku	322 705	212 786	-109 919	-34,1
Vesilasku	24 381	37 959	13 578	55,7
Vuokra	501 771	494 150	-7 621	-1,5
Vuokravelka	1 774 785	1 782 616	7 831	0,4

2.2 Väestökasvu ennätysellistä jo toista vuotta peräkkäin

Helsingin väestömäärä kasvoi vuonna 2024 10 089 hengellä, mikä on noin 400 henkeä vähemmän kuin vuonna 2023 (10 472 henkeä). Kasvua voidaan pitää merkittävänä, kun verrataan aiempiin vuosiin 2010–2019, jolloin väestömäärän kasvu on vaihdellut 5 000–8 700 henkilön välillä. Koronavuosina 2020–2021 kasvu oli poikkeuksellisen matalaa, ollen noin 1 500–3 000 henkeä, palaten jälleen vuonna 2022 noin 5 500 henkeen.⁷⁰ Helsingin väestön on arvioitu väestöennusteen mukaan kasvavan lähivuosina yli 8 000 hengellä vuodessa. Ennustettu väestönkasvu perustuu pääosin ulkomaan muuttoliikkeeseen, mutta muuttovoittoa arvioidaan tulevan myös Helsingin seudun ulkopuolisesta Suomesta. Ennustettu väestönkasvu kohdistuu työikäisiin ja vanhimpiin ikäluokkiin.⁷¹ Helsingin osuus koko Suomen väestönkasvusta vuonna 2024 oli noin 30 prosenttia. Eniten kasvua tuli 30–49-vuotiaisiin, joiden osuus kasvusta on puolet, ollen 5 165 henkeä.⁷²

2.3 Asuntojen ja asumismuotojen riittävydessä haasteita tulevina vuosina

MAL-sopimus vuosille 2024–2035

Ympäristöministeriö asetti Helsingin seudun kuntien ja valtion välisen maankäytön, asumisen ja liikenteen MAL-sopimuksen 2024–2035 valmisteluryhmän syyskuussa 2023. Valmisteluryhmään kuuluivat jäsenet Helsingin, Espoon, Vantaan ja Kauniaisten kaupungeista sekä Kirkkonummen ja Mäntsälän kunnista, Helsingin seudun liikenteestä (HSL), Uudenmaan Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY), ympä-

⁶⁹ Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynti sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialalle 25.11.2024 (lähde: Apotti).

⁷⁰ <https://kaupunkitieto.hel.fi/fi/helsinki-kasvoi-yli-10-000-asukkaalla-myo-vuonna-2024-kotimainen-tulo-muutto-vilkastui> Luettu 24.2.2025.

⁷¹ <https://www.hel.fi/fi/paatoksenteko-ja-hallinto/strategia-ja-talous/toimintaympariston-muutokset/vaesto-ja-elinolot/helsingin-vaesto-kasvaa> Luettu 24.2.2025.

⁷² <https://kaupunkitieto.hel.fi/fi/helsinki-kasvoi-yli-10-000-asukkaalla-myo-vuonna-2024-kotimainen-tulo-muutto-vilkastui> Luettu 25.2.2025.

ARVIOINTIMUISTIO 18.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (JulkL 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

ristöministeriöstä, valtiovarainministeriöstä, työ- ja elinkeinoministeriöstä, Väylävirastosta, Liikenne- ja viestintävirasto Traficomista sekä Arasta. Neuvottelutulos saavutettiin syyskuussa 2024.⁷³

Helsinki hyväksyi MAL-sopimuksen omalta osaltaan 4.11.2024. Sopimus on jatkoa aiemmalle MAL-sopimukselle 2020–2031. Sopimus perustuu Helsingin seudun 14 kunnan ja valtion yhteiseen tahtotilaan, yhteistyöhön ja sitoutumiseen seudun pitkäjänteiseen kehittämiseen tarvittaviin toimenpiteisiin. Sopimuksen toimenpiteet luovat edellytyksiä muun muassa tarvetta vastaavalle monipuoliselle asuntokaavoitukselle ja -tuotannolle. Valtio ei kohdenna nyt tehdyssä MAL-sopimuksessa rahallista tukea asuntopolitiikan tai asuntotuotannon tukemiseen. Aiemmassa MAL-sopimuksessa valtio kohdensi asuntotuotannon tukemiseen käynnistys- ja infra-avustuksia 120 miljoonaa euroa.⁷⁴

Helsingin kannalta keskeisin sopimuskirjaus asumisen ja elinympäristön osalta on, että asuntotuotantoon soveltuva asemakaavavaranto vastaa vähintään viiden vuoden asuntotuotantotarvetta. Pitkän aikavälin tavoitteena on, että Helsingin seudulle valmistuu keskimäärin 16 500 uutta asuntoa vuodessa. Vuosina 2024–2027 arvioidaan valmistuvan 10 000 asuntoa vuodessa. Sopimukseen ei sisälly kuntakohtaista asuntotuotantotavoitetta.⁷⁵

AM-ohjelma vuosille 2024–2027

Helsingin kaupunginvaltuusto hyväksyi elokuussa 2024 Helsingin kaupungin Asumisen ja siihen liittyvän maankäytön toteutusohjelman (AM-ohjelma) 2024. AM-ohjelmalla luodaan suuntaviivat pitkäjänteiselle asuntopolitiikalle. Ohjelma on laadittu vuosille 2024–2027 ja sen keskeinen painopiste on sosiaalisesti kestävä asuntotuotanto ja segregaaation ehkäisy muun muassa tasapainottamalla asuntokannan hallinta- ja rahoitusmuotojakaumaa. Tarkoituksena on myös turvata erilaisten asukkaiden ja asukasryhmien mahdollisuudet asua Helsingissä.⁷⁶

Kaupunki on valmistellut AM-ohjelmaa muuttuneessa asuntopoliittisessa ja asuntorakentamisen suhdannetilanteessa, jossa kaupungin oma rooli asuntokysymysten ratkaisussa korostuu. Rakentamisen heikko suhdannetilanne ja rahoituksen huono saatavuus asuntorakentamisen hankkeille vaikeuttaa asuntotuotantotavoitteiden toteutumista. Lisäksi asuntotuotannon kokonaismäärään tulee tulevana vuosina vaikuttamaan myös kahden säännellyn asumismuodon, asumisoikeus- ja hitas-asuntojen, rakentamisen päättyminen. Helsingissä näiden asumismuotojen osuus asuntotuotannosta on ollut 17–20 prosentin luokkaa vuosittain. Kaupunki pyrkii luomaan edel-

⁷³ Kaupunginhallitus 4.11.2024, § 679.

⁷⁴ Kaupunginhallitus 4.11.2024, § 679.

⁷⁵ Kaupunginhallitus 4.11.2024, § 679.

⁷⁶ Kaupunginvaltuusto 28.8.2024, §149.

ARVIOINTIMUISTIO 18.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

lytyksiä riittävälle asuntotuotannolle kaavoittamalla ja luovuttamalla maata asuntorakentamiseen sekä tonttien rakentamiskelpoiseksi saattamisella, edistämällä täydennys- ja lisärakentamista sekä sujuvoittamalla kaupungin omia prosesseja.⁷⁷

Rakentamisen heikentynyt suhdanne on näkynyt jo vuosina 2022 ja 2023, jolloin Helsingissä asuntoaloitusten kokonaismäärä, noin 5 000 aloitusta per vuosi, on ollut alhaisempi kuin aiempien vuosien 2018–2021 noin 7 000–8 000 asuntoaloitusten vuotuinen määrä. Vaikeasta suhdannetilanteesta huolimatta Helsinki on asettanut vuosien 2024–2027 asuntoaloitusten tavoitteeksi 7 000 uutta asuntoaloitusta vuosittain. Lisäksi tavoitteena on, että rakentamiskelpoisia tontteja olisi vähintään 1,5 vuoden kokonaistuotantoa vastaava määrä, noin 10 500 asunnon rakentamiseksi.⁷⁸ Vuonna 2024 asuntoaloituksia oli Helsingissä 2 931.⁷⁹

Valmistuneiden asuntojen määrä on vuosina 2019–2021 ollut noin 7 000 asunnon tasolla ja vuonna 2022 noin 6 000 asunnon tasolla. Vuonna 2023 valmistui 8 179 asuntoa⁸⁰ ja vuonna 2024 yhteensä 4 061 asuntoa.⁸¹

Helsingin kaupunki omistaa yhteensä noin 67 500 asuntoa. Näistä Helsingin kaupungin asunnot Oy:n (Heka) hallinnoimia Ara-vuokra-asuntoja on 51 000 asuntoa ja erityisryhmien asuntoja 3 000. Helsingin asumisoikeus Oy (Haso) hallinnoi asumisoikeusasuntoja, joita on 6 500. Lisäksi kaupungilla on asuntokannassaan vapaarahoitteisia vuokra-asuntoja 7 000 asuntoa, joista Kiinteistöosakeyhtiö Auroranlinna hallinnoi 6 000 asuntoa. Kaupungin omistamia vuokra-asuntoja käytetään tavanomaisessa vuokra-asuntokäytössä, erityisryhmien asuntoina ja palvelussuhdeasuntoina.⁸²

Vuosien 2023 ja 2024 yleinen kustannusten nousu ja erityisesti korkokulujen merkittävä nousu on johtanut kaupungin omakustannusperusteisissa asuntoyhtiöissä vuokrien ja vastikkeiden korotuspaineisiin. Vuonna 2024 Hekan keskivuokra nousi 8,4 prosenttia ollen 13,66 euroa asuntoneliötä kohden. Korotuksen jälkeen Hekan keskivuokra on kuitenkin 33 prosenttia alhaisempi kuin vapaarahoitteisessa vuokrakannassa.⁸³

⁷⁷ Kaupunginvaltuusto 28.8.2024, §149.

⁷⁸ Kaupunginvaltuusto 28.8.2024, §149, Liite 1: Asumisen ja siihen liittyvän maankäytön toteutusohjelma 2024. Luettu 15.10.24.

⁷⁹ <https://kaupunkitieto.hel.fi/fi/asuminen/asuntotuotanto-ja-rakentaminen/asuntotuotanto> Luettu 24.2.2025.

⁸⁰ Kaupunginvaltuusto 28.8.2024, §149, Liite 1: Asumisen ja siihen liittyvän maankäytön toteutusohjelma 2024. Luettu 15.10.24.

⁸¹ <https://kaupunkitieto.hel.fi/fi/asuminen/asuntotuotanto-ja-rakentaminen/asuntotuotanto> Luettu 24.2.2025.

⁸² Kaupunginvaltuusto 28.8.2024, §149, Liite 1: Asumisen ja siihen liittyvän maankäytön toteutusohjelma 2024. Luettu 15.10.24.

⁸³ Kaupunginvaltuusto 28.8.2024, §149, Liite 1: Asumisen ja siihen liittyvän maankäytön toteutusohjelma 2024. Luettu 15.10.24.

ARVIOINTIMUISTIO 18.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (JulkL 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

Helsingin kaupungin asunnot Oy:n välittämien vuokra-asuntojen hakemuksissa kasvua

Asuntoa haki Helsingin kaupungin asunnot Oy:ltä (Heka) vuonna 2024 tammi-lokuun aikana 8 550 henkilöä tai perhekuntaa. Yleisin valintaperuste Hekan asuntoihin oli asunnottomuus tai sen uhka. Tarjotusta asunnosta kieltäytyi 57 prosenttia. Asuntohakemuksia on vuosina 2016–2022 tullut keskimäärin 4 400–6 000 vuosittain ja tarjotusta asunnosta on kieltäytynyt 40–47 prosenttia hakijoista. Sekä hakijoiden että asunnosta kieltäytyjien määrässä on ollut koko tämän ajan hienoista nousua. Vuonna 2023 hakemuksia tuli 8 259 ja tarjotusta asunnosta kieltäytyi 49 prosenttia. Hakijamäärä on noussut yli kahdella tuhannella jo vuosien 2022 ja 2023 välillä. Tarjotusta asunnosta kieltäytyjien määrä on noussut selvästi ensimmäisen kerran vuosien 2021 ja 2022 välillä ja uudelleen vuosien 2023 ja 2024 välillä.⁸⁴

Heka on ottanut valtion tukemien ARA-vuokra-asuntojen asukasvalinnassa käyttöön tulorajat 1.1.2025 alkaen.⁸⁵ Tulorajat koskevat sekä uusia hakijoita että Hekan sisällä asuntoa vaihtavia. Asukasvalinnassa huomioon otetaan bruttotulot eli tulot ennen veroja ja muita vähennyksiä. Uudet tulorajat otetaan käyttöön asukasvalintaperiaatteiden lisäksi, eivätkä ne näin ollen vaikuta etusijajärjestykseen. Tulorajat eivät koske senioriasuntoja tai asunnonvaihtoa asukkaasta riippumattomasta syystä.⁸⁶

Asukasvalinnoissa etusijalle, kuten aiemminkin, asetetaan kiireellisimmässä asunnon tarpeessa olevat, vähävaraisimmat ja pienituloisimmat hakijat.⁸⁷ Asukasvalintaperiaatteet perustuvat lakiin.⁸⁸ Valintaperusteita ovat asunnon tarve, varallisuus ja tulot.⁸⁹ Kiireellisyysluokkia asunnonhaussa on kolme; erittäin kiireellinen asunnon tarve (AT1), kiireellinen asunnon tarve (AT2) ja asunnon tarpeessa (AT3). Kiireellisyysluokassa AT1 ovat asunnottomat ja sukulaisten tai tuttavien luona asuvat henkilöt, henkilöt, joilla on työpaikka Helsingissä muttei asuntoa, henkilöt, joiden vuokrasopimus on irtisanottu vuokranantajan toimesta sekä henkilöt, joilla on pysyvä esteettömän asunnon tarve. Luokassa AT2 ovat avio- tai avoerotilanteessa olevat, liian pienessä asunnossa asuvat, Hekan liian suuressa asunnossa asuvat, kotona asuvat yli 18-vuotiaat sekä ne kotitaloudet, joiden asumiskustannukset ovat ylisuuret.⁹⁰

Heka välittää vuosittain 3 000–4 000 asuntoa. Hakemuksia on Hekan järjestelmässä jatkuvasti aktiivisena noin 10 000 hakemusta. Erittäin kiireellisiä hakemuksia (AT1)

⁸⁴ Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynti sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialalle 25.11.2024.

⁸⁵ <https://www.hel.fi/fi/uutiset/hekan-asukasvalinnassa-otetaan-kayttoon-tulorajat-1-tammikuuta-2025-alkaen> Luettu 28.1.2025. Valtioneuvoston asetus asukkaiden valinnasta arava- ja korkotukivuokra-asuntoihin annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta 172/2024.

⁸⁶ <https://www.hel.fi/fi/uutiset/hekan-asukasvalinnassa-otetaan-kayttoon-tulorajat-1-tammikuuta-2025-alkaen> Luettu 28.1.2025.

⁸⁷ <https://www.hel.fi/fi/uutiset/hekan-asukasvalinnassa-otetaan-kayttoon-tulorajat-1-tammikuuta-2025-alkaen> Luettu 28.1.2025.

⁸⁸ Laki vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeuslainojen korkotuesta 604/2001 (2 luku 11 § ja 11 a-d §).

⁸⁹ <https://www.hel.fi/fi/asuminen/vuokra-asunnot/hekan-vuokra-asunnot/valintakriteerit-hekan-vuokra-asunnoissa> Luettu 28.1.2025.

⁹⁰ <https://www.hel.fi/fi/asuminen/vuokra-asunnot/hekan-vuokra-asunnot/valintakriteerit-hekan-vuokra-asunnoissa> Luettu 28.1.2025.

ARVIOINTIMUISTIO 18.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

oli 31.12.2023 aktiivisena 2 357 hakemusta, 23 prosenttia kaikista aktiivisista hakemuksista. Kiireellisiä hakemuksia (AT2) oli 5 872 hakemusta, 58 prosenttia kaikista aktiivisista hakemuksista. Yhden hengen kotitalouksien hakemuksia oli 6 242 hakemusta, 62 prosenttia kaikista aktiivisista hakemuksista.⁹¹

Ajanjaksolla 1.1.-31.12.2023 erittäin kiireellisessä luokassa (AT1) olleista hakemuksista asunto myönnettiin 2 205 hakijalle ja kiireellisessä tapauksessa (AT2) 1 640 hakijalle. Asunnon tarpeessa olevista (AT3) asunnon sai 341 hakijaa. Asukkaaksi valituista 822 oli asunnottomia. Perhetyypiltään yleisin asukkaaksi valittu oli yhden hengen kotitalous, yhteensä 2 084 hakijaa.⁹²

Tuettua asumista tuotetaan Helsingissä itse ja hankitaan ostopalveluna

Helsingin kaupungilla on tuettua asumista yhteensä 1151 paikkaa, joista kaupungin omaa tuotantoa on 170 paikkaa ja ostopalveluina hankittavia paikkoja yhteensä 981 paikkaa. Kaupungin oman tuotannon paikat sijaitsevat Vanhan viertotien asumisyksikössä sekä Brahen asuintalossa. Ostopalveluina asumisyksikköpalveluja hankitaan muun muassa Sininauha Oy:ltä, Rinnekodeilta, Suoja-Pirtti ry:ltä, Suomen Pelastusarmeijan Säätiö sr:ltä, Suur-Helsingin Valkonauha ry:ltä, Helsingin Vieraskodilta ja Vailla Vakinaista asuntoa ry:ltä. Ostopalveluina hankittavista paikoista 200 paikkaa hankitaan hajautetusta vuokra-asuntokannasta muun muassa Sininauha Oy:ltä, Rinnekodeilta, Suur-Helsingin Valkonauha ry:ltä, Humana Suomelta, Medi-vida Hoivalta ja NAL Palvelut Oy:ltä. Ostopalveluna hankittavien paikkojen määrä voi jonkin verran vaihdella tarpeen mukaisesti vuosittain.⁹³

Kaupungin omia tuetun asumisen yksiköitä ovat Brahen asuintalo, jossa on 54 asuntoa sekä Vanhan viertotien asumisyksikkö, jossa on 116 asuntoa. Asunnot ovat yksiöitä ja kaksioita ja asuminen perustuu vuokrasopimukseen. Molemmissa yksiköissä on myös yhteisiä tiloja ja henkilökuntaa paikalla päivittäin. Asukkaat laativat yhdessä sosiaalityöntekijän tai omatyöntekijän kanssa omat yksilölliset asumisen toteuttamissuunnitelmansa toipumisen edistämiseksi.⁹⁴

Lisäksi kaupungilla on kaksi solumuotoiseen asumiseen tarkoitettua yksikköä, Kulo-saaren asuinyhteisö Kulis sekä Pakilan tukikoti. Kulis on tarkoitettu asunnottomille 18–40-vuotiaille helsinkiläisille nuorille aikuisille. Kuliksessa on 22 paikkaa ja henkilökuntaa paikalla läpi vuorokauden. Asukkaille laaditaan omat asumissuunnitelmat, joiden tavoitteena on kunkin asukkaan omatahtinen toipuminen ja oman elämän hallinnan palauttaminen. Asuminen Kuliksessa perustuu vuokrasopimukseen. Pakilan

⁹¹ <https://www.hel.fi/fi/asuminen/vuokra-asunnot/hekan-vuokra-asunnot#kuinka-moni-hakee-asuntoa--kuinka-moni-hakija-on-saanut-asunnon-> Luettu 29.1.2025.

⁹² <https://www.hel.fi/fi/asuminen/vuokra-asunnot/hekan-vuokra-asunnot#kuinka-moni-hakee-asuntoa--kuinka-moni-hakija-on-saanut-asunnon-> Luettu 29.1.2025.

⁹³ Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynti sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialalle 25.11.2024. Asumis-, kriisi- ja päihdepalvelujen Asumisen tuen päällikkö, sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala, Teams-keskustelu 15.1.2025.

⁹⁴ Helsingin kaupungin intranet, Sotepe, Asumis-, kriisi- ja päihdepalvelut, Asumisen tuki, Asunnottomien asumispalvelut. Luettu 20.5.2024 ja 8.1.2025. Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynti sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialalle 25.11.2024.

ARVIOINTIMUISTIO 18.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

tukikoti on tarkoitettu yli 50-vuotiaille asunnottomille miehille. Tukikodissa on 28 paikkaa ja henkilökunta on paikalla arkisin ja viikonloppuisin virka-aikaan. Asuminen tukikodissa perustuu vuokrasopimukseen. Asunnot on peruskalustettu eikä asumisaikaa ole rajattu. Jokaisella asukkaalla on oma lukollinen huone ja käytössä on myös yhteisiä tiloja. Tukikodin asukkaille laaditaan omat asumissuunnitelmat ja tavoitteena on yksilöllisen asumisen tukeminen.⁹⁵

Asiakkaita voidaan sijoittaa myös Neulapadontien arviointiyksikköön. Asiakkaalle laaditaan yksikössä asiakassuunnitelma ja asumisen aikana asiakkaan toimintakykyä arvioidaan ja asumisen taitoja kartoitetaan. Mikäli asiakkaan katsotaan pärjäävän lähityön tuella, hänet voidaan sijoittaa itsenäiseen pienasuntoon. Jos asiakas tarvitsee enemmän tukea, hänet siirretään tuetun asumisen jonoon tarvittavan ja oikeanlaisen asumismuodon löytymiseksi ja saamiseksi. Asuminen yksikössä perustuu määräaikaan vuokrasopimukseen.⁹⁶ Arviointiyksikössä on paikkoja 31.⁹⁷

Asiakkaita on mahdollista sijoittaa myös kaupunkiympäristön toimialan jälleenvuokraamiin erityisryhmille varattuihin pienasuntoihin. Asunnot ovat normaaleja vuokra-asuntoja. Asuminen pienasunnossa aloitetaan kuitenkin aina lähityön tuella. Vuoden 2024 marraskuussa pienasunnoissa asui 845 asiakasta.⁹⁸

2.4 Asumisen tuki seuraa asiakkaidensa asumisen palvelupolkua

Sotepen Tuetun asumisen lähityössä oli joulukuussa 2023 asiakkaita 740. Koko vuoden asiakasmäärä vaihteli 640–743 asiakkaan välillä. Asiakkaista uusia oli 421. Asumisen tuen Selvitä-, arvioi- ja sijoita-työryhmällä (SAS) oli asiakkaiden asioihin liittyviä SAS-käsittelyjä vuoden aikana 729 kertaa. Asiakkaille tehtiin päätöksiä eri muotoisiin tuettuihin asumispalveluihin siirtymisestä yhteensä 683 kappaletta. Asiakkaista 11 sai kielteisen päätöksen. Eniten päätöksiä tehtiin tuettuihin asumisyksikköpalveluihin siirtymiseen, yhteensä 401 päätöstä, joka oli 55 prosenttia kaikista tehdyistä päätöksistä. Hajasijoitettuun tuettuun asumiseen tehtiin 87 asiakkaalle päätös ja pienasuntoihin 164 asiakkaalle.⁹⁹

Vuosina 2019–2020 SAS-käsittelyjä oli vähän yli 800 kertaa molempina vuosina ja uusia asiakkaita noin 480 per vuosi. Vuosina 2021–2022 SAS-käsittelyjen määrä laski noin 600 käsittelyyn ja uusien asiakkaiden määrä noin 280 asiakkaaseen per

⁹⁵ Helsingin kaupungin intranet, Sotepe, Asumis-, kriisi- ja päihdepalvelut, Asumisen tuki, Asunnottomien asumispalvelut. Luettu 20.5.2024 ja 8.1.2025.

⁹⁶ Helsingin kaupungin intranet, Sotepe, Asumis-, kriisi- ja päihdepalvelut, Asumisen tuki, Asunnottomien asumispalvelut. Luettu 20.5.2024 ja 3.1.2025. Asumis-, kriisi- ja päihdepalvelujen Asumisen tuen päällikkö, sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala, Teams-keskustelu 15.1.2025.

⁹⁷ Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynti sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialalle 25.11.2024.

⁹⁸ Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynti sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialalle 25.11.2024. Asumis-, kriisi- ja päihdepalvelujen Asumisen tuen päällikkö, sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala, Teams-keskustelu 15.1.2025.

⁹⁹ Asumis-, kriisi- ja päihdepalvelujen Asumisen tuen päällikkö, sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala, sähköposti 6.2.2025.

ARVIOINTIMUISTIO 18.3.2025

Julkisen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (JulkL 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

vuosi. Sekä SAS-käsittelyjen että uusien asiakkaiden määrä on noussut takaisin koronavuosia edeltävälle tasolle.¹⁰⁰

Tuettuun asumiseen jonotti vuonna 2023 yhteensä 383 asiakasta. Eniten asiakkaita jonotti asumisyksikköpalveluihin, yhteensä 265 asiakasta ja toiseksi eniten hajasijoitettuun tuettuun asumiseen, yhteensä 84 asiakasta. Pienasuntoihin jonottajia oli 34. Vuonna 2019 kaikkien jonottajien määrä oli yhteensä 657, joten määrä on puolittunut neljän vuoden aikana.¹⁰¹

Suurin osa asumispalveluyksiköihin ja hajasijoitettuun tuettuun asumiseen jonottajista, 103 asiakasta, asui tilapäisesti tuttavien ja sukulaisten luona. Toiseksi eniten tuettuun asumiseen jonotettiin Hietaniemenkadun palvelukeskuksesta, yhteensä 60 asiakasta ja kolmanneksi eniten Pelastusarmeijan tilapäisen asumisen yksiköstä, yhteensä 46 asiakasta.¹⁰²

Pienasuntoihin sijoittui vuonna 2023 eniten tilapäisesti tuttavien ja sukulaisten luona asuvia, yhteensä 34 asiakasta, päihdehuollon kuntouttavista asumispalveluista 26 asiakasta, Neulapadontien arviointiyksiköstä 18 asiakasta ja tilapäisestä asumisesta 17 asiakasta. Kaikkiaan pienasuntoihin sijoittui vuoden aikana 124 asiakasta.¹⁰³

Asumispalveluyksiköistä ja hajasijoitetusta tuetusta asumisesta muutettiin vuonna 2023 pois useimmiten väkivallan ja/tai ilkivallan takia, yhteensä 54 tapauksessa, 50 tapauksessa paikkoja vapautui asiakkaan kuolemasta johtuen, toiseen tuettuun asumisyksikköön muutti 42 asiakasta ja vuokra-asuntoon 36 asiakasta. Muita poismuuton syitä olivat vankilaan joutuminen, päihdehoitoon meno, hoitamattomat vuokravelat ja hoivapalveluun tai Asumisen tuen pienasuntoon siirtyminen. Asiakasta seitsemän ei käyttänyt tuetun asumisen paikkaa asumiseen, 20 asiakasta irtisanoi asunnon itse ja viiden osalta määräaikaista vuokrasopimusta ei jatkettu. Kaikkiaan tuetun asumisen paikkoja vapautui vuoden 2023 aikana 281 paikkaa. Vuonna 2022 paikkoja vapautui 197.¹⁰⁴

2.5 Etsivä lähityö ulkona asuvien tukena

Etsivä lähityö on sosiaali- ja terveysalan työtä kaduilla ja julkisissa tiloissa, kuten ostoskeskuksissa ja asukastiloissa. Etsivää työtä tehdään ulkona yöpyvien asunnottomien sekä palveluiden ulkopuolella olevien ihmisten löytämiseksi ja heidän parissaan. Etsivän lähityön toiminta-alueena on koko Helsinki ja työtä tehdään yleensä virka-aikaan. Vuorossa olevat työntekijät ovat tunnistettavissa Helsingin kaupungin

¹⁰⁰ Asumis-, kriisi- ja päihdepalvelujen Asumisen tuen päällikkö, sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala, sähköposti 6.2.2025.

¹⁰¹ Asumis-, kriisi- ja päihdepalvelujen Asumisen tuen päällikkö, sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala, sähköposti 6.2.2025.

¹⁰² Asumis-, kriisi- ja päihdepalvelujen Asumisen tuen päällikkö, sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala, sähköposti 6.2.2025.

¹⁰³ Asumis-, kriisi- ja päihdepalvelujen Asumisen tuen päällikkö, sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala, sähköposti 6.2.2025.

¹⁰⁴ Asumis-, kriisi- ja päihdepalvelujen Asumisen tuen päällikkö, sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala, sähköposti 6.2.2025.

ARVIOINTIMUISTIO 18.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

logolla ja Etsivä lähityö -tekstillä varustetusta vaatetuksesta. Etsivä lähityö antaa neuvontaa, keskustelutukea sekä ohjausta asiakkaille sopiviin ja tarvittaviin palveluihin. Etsivän lähityön työntekijöillä on tarvittaessa mahdollisuus saattaa asiakas palveluihin ja olla myös tukena palvelutapaamisissa. Etsivän lähityön työntekijöiltä voi pyytää apua ilman ajanvarausta ja anonyymisti.¹⁰⁵

Helsingin sotepen aikuissosiaalityön etsivässä lähityössä työskentelee 10 sosiaaliohjaajaa ja yksi sairaanhoitaja. Sosiaaliohjaajista kaksi toimii ainoastaan ruoka-avun etsivässä työssä. Sairaanhoitaja toimii sosiaaliohjaajan työparina. Etsivää lähityötä tehdään koko kaupungin alueella, mutta ulkona yöpyvien kanssa tehtävä työ sekä sairaanhoitajan työ painottuvat keskustan alueelle, jossa asunnottomia kohdataan eniten.¹⁰⁶

Ulkona yöpyjien määrässä nousua

Etsivä lähityö tekee vuosittain laskentaa ulkona yöpyjistä. Tiedonkeruu on anonyymia ja perustuu kohtaamisiin. Viimeisin laskenta on suoritettu 1.8.-15.11.2024 välisenä aikana, jolloin ulkona yöpyjiä kohdattiin 93 eri henkilöä. Heistä helsinkiläisiä oli 45 ja ulkopaikkakuntalaisia 20. Kotipaikkakunta ei tullut ilmi 28 henkilön osalta. Helsinkiläisistä ulkona yöpyjistä 32 ei käyttänyt lainkaan tai käytti vain satunnaisesti hätämajoituspalveluja, mutta he olivat muuten palvelujen ulkopuolella. Kohdatuista henkilöistä kahdeksan ei ollut lainkaan Suomen sosiaaliturvan piirissä. Kohtaamisista 2/3 tapahtui Helsingin keskustan alueella ja kohdatut olivat iältään 30–65-vuotiaita. Vuonna 2023 kohtaamisia oli vastaavalla laskenta-ajalla 53. Etsivän lähityön henkilöstön mukaan ulkona yöpyjien lukumäärä on ollut useamman vuoden melko tasainen ja ajoittain jopa laskusuuntainen, mutta on nyt kääntynyt nousuun. Tarkkaa syytä nousulle ei ole tiedossa. Jalkautuvien työntekijöiden määrä on Etsivässä lähityössä pysynyt pitkään samana, joten henkilöstön määrällä ei todennäköisesti ole vaikutusta kohtaamisten määrään.¹⁰⁷

Helsingissä piiloasunnottomuus näkyy ensisijaisesti siten, että yövytään sukulaisten ja tuttavien luona.¹⁰⁸

Aikuissosiaalityössä on tullut vastaan myös tilanteita, joissa pienemmissä asunnoissa, kaksioissa tai kolmioissa, on kirjoilla kymmenenkin ihmistä, joista kaikki eivät

¹⁰⁵ <https://www.hel.fi/fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/sosiaalinen-ja-taloudellinen-tuki/aikuissosiaalityo/etsiva-lahityo> Luettu 20.5.2024 ja 8.1.2025.

¹⁰⁶ Aikuissosiaalityön päällikön ja Etsivän lähityön johtavan sosiaaliohjaajan haastattelu, Perhe- ja sosiaalipalvelut 13.1.2025.

¹⁰⁷ Aikuissosiaalityön päällikön ja Etsivän lähityön johtavan sosiaaliohjaajan haastattelu, Perhe- ja sosiaalipalvelut 13.1.2025. Ulkona yöpyvät syksy 2024 sosiaalinen raportti, Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala, Aikuissosiaalityö, Etsivä lähityö. Luettu 22.1.2025.

¹⁰⁸ Aikuissosiaalityön päällikön ja Etsivän lähityön johtavan sosiaaliohjaajan haastattelu, Perhe- ja sosiaalipalvelut 13.1.2025.

ARVIOINTIMUISTIO 18.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (JulKL 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

kuitenkaan asu samanaikaisesti asunnossa. Ilmiö ei välttämättä liity asunnottomuuteen, vaan ehkä enemmänkin asumisen kalleuteen Helsingissä.¹⁰⁹

Helsingin aikuissosiaalityössä on havaittu, että ulkopaikkakuntalaisia asunnottomia hakeutuu Helsinkiin muun muassa kattavan palveluvalikoiman vuoksi. Kaikilla hyvinvointialueilla ei ole asunnottomille riittävästi majoitusta tai palveluja saatavilla. Hyvinvointialueilla joudutaan tekemään säästöpäätöksiä ja leikkaamaan palveluista.¹¹⁰ Osassa hyvinvointialueisiin kuuluvista kunnista asunnottomuutta ei ehkä tunnisteta. Kovin pienissä kunnissa ei välttämättä ole asunnottomia tai heidät olisi helppo tunnistaa. Aran asunnottomuus selvityksen 2024 mukaan 151 kuntaa ilmoitti, ettei niissä ole asunnottomia ja 55 kuntaa ei vastannut Aran kyselyyn ollenkaan. Aran kysely lähetettiin 293 kunnalle.¹¹¹ Helsinkiin hakeudutaan myös päihteiden paremman saatavuuden sekä käytön takia. Lisäksi anonymiteetti on Helsinkiin hakeutumisen syynä. Helsingissä on läpivuorokauden avoinna olevia paikkoja ja kulkuvälineitä, jotka mahdollistavat ulkona asumisen. Maahanmuuttajien osalta Helsinkiin muuttamiseen vaikuttavat sosiaaliset suhteet sekä maahanmuuttaja- ja perheyhteisöt, jotka jo ovat ja asuvat Helsingissä. Maahanmuuttajat myös kokevat olonsa turvallisemmaksi Helsingissä.¹¹²

Etsivä lähityö kohtaa suhteellisen vähän nuoria tai alaikäisiä asunnottomia, mutta koronan jälkeen nuorten päihteidenkäyttäjien määrä ulkona yöpyvissä vaikuttaa lisääntyneen.¹¹³

Osa ulkona yöpyvistä henkilöistä on kertonut kokevansa hätämajoituksen turvattomaksi eikä sen takia halua majoittua siellä. Hätämajoituksessa ei ole omia huoneita vaan majoittuminen tapahtuu yhteissaleissa. Hätämajoituksessa on havaittu enenevässä määrin henkilöillä alfa-PVP-huumeen eli peukun¹¹⁴ käyttöä, joka tekee käyttäjästä arvaamattoman. Helsingissä päihteetöntä hätämajoitusta on järjestetty ostopalveluna Lauttasaaren hätämajoituksessa, jossa on omat puolet päihteettömille ja päihteiden käyttäjille. Naispaikkoja ei Lauttasaassa ole eriytetty omaan tilaan. Hie-

¹⁰⁹ Aikuissosiaalityön päällikön ja Etsivän lähityön johtavan sosiaaliohjaajan haastattelu, Perhe- ja sosiaalipalvelut 13.1.2025.

¹¹⁰ Aikuissosiaalityön päällikön ja Etsivän lähityön johtavan sosiaaliohjaajan haastattelu, Perhe- ja sosiaalipalvelut 13.1.2025.

¹¹¹ Aran selvitys 2/2025: Asunnottomat 2024. Luettu 18.2.2025.

¹¹² Aikuissosiaalityön päällikön ja Etsivän lähityön johtavan sosiaaliohjaajan haastattelu, Perhe- ja sosiaalipalvelut 13.1.2025.

¹¹³ Aikuissosiaalityön päällikön ja Etsivän lähityön johtavan sosiaaliohjaajan haastattelu, Perhe- ja sosiaalipalvelut 13.1.2025.

¹¹⁴ a-Pyrrolidiinivalerofenoni (a-PVP, alfa-PVP) eli PV on synteettinen huumausaine, joka on luonnossa esiintyvän khat-pensaän psykoaktiivisen huumeeiksi luokitellun aineisosan katinonin johdos. Alfa-PVP:tä esiintyy yleisimmin jauhe- ja tablettimuodossa ja sitä voidaan käyttää suun kautta, nuuskaamalla tai suonensisäisesti. Alfa-PVP luokitellaan erittäin vaaralliseksi huumausaineeksi ja se aiheuttaa voimakasta riippuvuutta.

ARVIOINTIMUISTIO 18.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (JulKL 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

taniemenkadun palvelukeskuksessa naispaikat on eriytetty, mutta siellä ei ole erikseen päihteetöntä puolta. Asiakkaat ovat toivoneet enemmän helposti saavutettavaa päihteetöntä hätämajoitusta.¹¹⁵

Verkostoitumalla tietoa uusista avuntarvitsijoista

Helsingissä etsivä lähityö pyrkii tunnistamaan ulkona asuvia ja piiloasunnottomia jalkautumalla kaduille ja julkisiin tiloihin, kuten kirjastoihin ja ruuan jakelupaikkoihin. Lisäksi etsivän lähityön työntekijät ovat verkostoituneet katuyhteisöjen, viranomaisten, kolmannen sektorin sekä muiden asunnottomuustoimijoiden kanssa. Työntekijöillä on katuyhteisössä pitkäaikaisia luottohenkilöitä, joiden kautta saadaan tietoa uusista ulkona yöpyvistä tai muuten avun tarpeessa olevista henkilöistä. Näiden luottohenkilöiden kautta voidaan myös toimittaa tarvittaessa tietoa ulkona yöpyville. Kadulle jalkaututaan ajoittain myös yhteistyössä eri toimijoiden kanssa, jolloin on enemmän tietoa missä mahdollisia avun tarvitsijoita kulloinkin liikkuu. Heitä on myös helpompi tunnistaa, koska he ovat saattaneet asioida jo aiemmin esimerkiksi kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Lisäksi etsivä lähityö pyrkii tehtyjen huoli-ilmoitusten perusteella tavoittamaan henkilöitä kaduilta. Huoli-ilmoituksia tulee sekä kansalaisilta että sosiaalityöntekijöiltä, jotka eivät tavoita asiakkaitaan. Helsingin kaupunkiympäristön puisto-osasto ilmoittaa puistoissa majailevista ja nukkuvista henkilöistä. Myös kaupungin kirjastot ja etsivä nuoristyö ilmoittavat huolenaiheistaan, mikäli havaitsevat avun tarpeessa olevia henkilöitä. Poliisiviranomaisilta saadaan tietoa ilmiöistä mitä eri kaupunginosissa tapahtuu.¹¹⁶

Helsingissä asunnottomia on kohdattu useimmilta asuin- tai muilta alueilta. Ei siis voida sanoa, että asunnottomuus olisi näkyvämpää tietyn asuinalueen tai kaupunginosan osalta. Usein asunnottomat myös jäävät omille tutuille alueille, vaikka palveluja olisi muilla kaupungin alueilla paremmin tarjolla.¹¹⁷

Kohtaamisissa moniammatillinen osaaminen ja luottamuksen luominen tärkeää

Kun asunnoton tai muutoin apua tarvitseva kohdataan, pyritään häneen ottamaan kontaktia ja luomaan luottamusta. Pääsääntöisesti kohdatut henkilöt suhtautuvat työntekijöiden kontaktin ottamiseen positiivisesti tai neutraalisti. Joskus luottamusta joudutaan rakentamaan pidempään. Ulkona yöpyvät henkilöt tunnistavat etsivän lähityön työntekijät ja ottavat myös itse kontaktia tarvittaessa. Kun kontakti ja luottamus on saatu, kartoitetaan asiakkaan tarpeita, ohjataan ja neuvotaan sekä tarvittaessa saatetaan palveluihin. Käytännössä tehdään palvelutarpeen arviointia. Välillä joudutaan tekemään myös hoidon tarpeen arviointia, mikäli kohdatun kunto on huono esimerkiksi ravinnon puutteen, päihteiden käytön ja/tai mielenterveysongelmien takia.

¹¹⁵ Aikuissosiaalityön päällikön ja Etsivän lähityön johtavan sosiaaliohjaajan haastattelu, Perhe- ja sosiaalipalvelut 13.1.2025. Ulkona yöpyvät syksy 2024 sosiaalinen raportti, Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala, Aikuissosiaalityö, Etsivä lähityö. Luettu 22.1.2025.

¹¹⁶ Aikuissosiaalityön päällikön ja Etsivän lähityön johtavan sosiaaliohjaajan haastattelu, Perhe- ja sosiaalipalvelut 13.1.2025.

¹¹⁷ Aikuissosiaalityön päällikön ja Etsivän lähityön johtavan sosiaaliohjaajan haastattelu, Perhe- ja sosiaalipalvelut 13.1.2025.

ARVIOINTIMUISTIO 18.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

Mikäli kohdatulla havaitaan vakavaan mielenterveyshäiriöön liittyvää oireilua, joka voi vaarantaa kohdatun tai muiden hyvinvointia, käyvät työparit moniammatillisen eettisen keskustelun siitä, onko hoidon tarve niin suuri, että kohdatun itsemääräämisoikeus voidaan ylittää esimerkiksi soittamalla hätäkeskukseen. Osassa asiakaskontakteja joudutaan tekemään myös motivointia, että asiakas saataisiin palveluiden piiriin. Esimerkiksi psykiatristen avohoidon palveluihin meno on koettu erityiseksi haasteeksi asunnottomille. Tähän vaikuttaa ensisijaisesti itse asunnottomuus, koska kiinnittyminen palveluihin on vaikeampaa, kun ei ole pysyvää osoitetta. Keskeisimpiä palveluita joihin etsivästä lähityöstä ohjataan ovat päivystykselliset ja matalan kynnyksen palvelut kuten asunnottomien palvelut, päiväkeskukset, yökahvilat ja päihitteitä käyttäville suunnatut terveysneuvontapisteet sekä aikuissosiaalityön palvelut. Etsivä lähityö auttaa asiakkaitaan myös perusasioissa kuten, ajanvarauksien tekemisessä, digitaalisten asioiden hoitamisessa, lomakkeiden täyttämässä tai vaikka papereiden hakemisessa poliisiasemalta. Myös vastaanottokäynneille voidaan mennä mukaan, esimerkiksi päihdehoidon ensikäynnille. Etsivässä lähityössä seurataan tarvittaessa asiakkaiden kiinnittymistä palveluihin.¹¹⁸

Osa ulkona yöpyvistä on toivonut asunnottomien palveluista koottua, selkeää ja saatutettavaa tietoa esitteen muodossa esimerkiksi eri yöpymis- ja asumismahdollisuuksista sekä niissä käytettävissä olevista palveluista. Asunnottomat eivät välttämättä tiedä, että he voivat muun muassa käyttää hätämajoituksen aamiais-, peseytymis-, pyykinpesu- ja lääkäripalveluita maksutta, vaikka eivät yöpyisi siellä. Kaikilla asunnottomilla ei ole mahdollisuutta käyttää digitaalisia laitteita ja saada sitä kautta tietoa tai hoitaa sähköisesti omia asioitaan. Etsivän lähityön mukaan asunnottomat eivät myöskään aina halua tai osaa mennä kyselemään palveluista suoraan palveluntuottajalta tai majoituspaikoista. Paperisesta esitteestä olisi mahdollista itsenäisesti rauhassa tutustua palveluihin ja sitä kautta motivoitua paremmin hakemaan niitä.¹¹⁹

Lisäksi etsivän lähityön asiakkaat ovat toivoneet lukollisia lokerikkoja, mihin voisi jättää esimerkiksi henkilöpaperit säilytykseen myös päivääjaksi.¹²⁰

Etsivässä lähityössä on havaittu puutteita asunnottomien peseytymis- ja pyykinpesumahdollisuuksissa, niitä ei koeta olevan Helsingissä riittävästi alueellisesti eikä aukioloaikojen puitteissa. Suihkussa käynti mahdollisuus poistui kolmannen sektorin päiväkeskuksista lainsäädännöllisten muutosten¹²¹ yhteydessä. Riittämättömät henkilö-

¹¹⁸ Aikuissosiaalityön päällikön ja Etsivän lähityön johtavan sosiaaliohjaajan haastattelu, Perhe- ja sosiaalipalvelut 13.1.2025. Ulkona yöpyvät syksy 2024 sosiaalinen raportti, Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala, Aikuissosiaalityö, Etsivä lähityö. Luettu 22.1.2025.

¹¹⁹ Aikuissosiaalityön päällikön ja Etsivän lähityön johtavan sosiaaliohjaajan haastattelu, Perhe- ja sosiaalipalvelut 13.1.2025. Ulkona yöpyvät syksy 2024 sosiaalinen raportti, Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala, Aikuissosiaalityö, Etsivä lähityö. Luettu 22.1.2025.

¹²⁰ Aikuissosiaalityön päällikön ja Etsivän lähityön johtavan sosiaaliohjaajan haastattelu, Perhe- ja sosiaalipalvelut 13.1.2025.

¹²¹ Sosiaalihuoltolain 1301/2014 (3 luku 24 b §) päiväkeskuspalveluita koskeva muutos 1.7.2023 alkaen, jonka myötä hyvinvointialueet velvoitettiin järjestämään matalan kynnyksen päiväkeskuspalvelut. Aiemmin

ARVIOINTIMUISTIO 18.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (JulKL 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

kohtaiseen hygieniaan liittyvät palvelut saattavat lisätä kaduilla yöpyvien terveydellisiä ongelmia sekä terveyspalvelujen käyttöä ja esimerkiksi infektioriskit voivat kasvaa.¹²²

Etsivän lähityön kohtaamilla ulkona yöpyvillä on usein hoitamattomia perussairauksia, aliravitsemusta sekä muita elinolosuhteista johtuvia terveysongelmia kuten paleltumia, auringon aiheuttamia palovammoja sekä alaraajavaivoja runsaan kävelyn tai paikallaan istumisen seurauksena. Myös suun ja ihon infektiot ovat yleisiä ulkona yöpyvillä. Fyysiset vaivat jäävät usein hoitamatta vakavan päihdeongelman ja/tai mielenterveydellisten haasteiden takia. Etsivän lähityön havaintojen mukaan hoitoon hakeutumisesta vaikeuttaa ulkona yöpyvien tiedon puute, tuen tarve palveluihin hakeutumisessa sekä epäluottamus järjestelmän kykyyn kohdata arvostavasti ja vastata tarpeisiin.¹²³

Etsivän lähityön havaintojen mukaan osa kadulla yöpyvistä vakavista mielenterveysongelmista kärsivistä henkilöistä voisi hyötyä asumisyksikköpalveluista, missä olisi erityisesti tarjolla mielenterveysosaamista ja hoitoon motivoivaa toimintaa. Paikkoja on tarjolla Asumisen tuen tuetussa ja yhteisöllisessä asumisessa sekä ympärivuorokautisessa palveluasumisessa. Hakemukseen paikan saamiseksi tarvitaan lääkärin lausunto. Useimmissa tapauksissa psykiatrian poliklinikan lääkäri antaa tarvittavan lausunnon. Osalla asunnottomien kanssa työskentelevistä ammattilaisista ei kuitenkaan ole riittävästi tietoa edellä mainituista paikoista. Mikäli tietoa olisi enemmän, saisivat asiakkaat helpommin tukea pysyvään asumiseen sekä motivointia hoitokontaktin luomiseen. Avopalveluilla ei aina pystytä vastaamaan vakavampiin mielenterveyden ongelmiin tai se voi olla hyvinkin haastavaa. Etsivä lähityö on mukana kehittämässä hoitopolkujen muodostamista yhteistyössä yhteispäivystyksen ja psykiatrian sairaanhoidon kanssa.¹²⁴

palveluita ovat järjestäneet eri järjestöt, jotka ovat saaneet rahoitusta Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuksesta (STEA). Sosiaali- ja terveysministeriö päättää STEA:n avustuksista. Järjestöjen palvelut täydensivät kuntien omia palveluita, ja rahoituksen päättyessä osa järjestöistä supisti tai lakkautti palveluitaan. Päiväkeskuspalveluissa voi asioida päihtyneenä ja anonyymina.

¹²² Aikuissosiaalityön päällikön ja Etsivän lähityön johtavan sosiaaliohjaajan haastattelu, Perhe- ja sosiaalipalvelut 13.1.2025. Ulkona yöpyvät syksy 2024 sosiaalinen raportti, Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala, Aikuissosiaalityö, Etsivä lähityö. Luettu 22.1.2025.

¹²³ Ulkona yöpyvät syksy 2024 sosiaalinen raportti, Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala, Aikuissosiaalityö, Etsivä lähityö. Luettu 22.1.2025.

¹²⁴ Aikuissosiaalityön päällikön ja Etsivän lähityön johtavan sosiaaliohjaajan haastattelu, Perhe- ja sosiaalipalvelut 13.1.2025.

ARVIOINTIMUISTIO 18.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

Yhteistyö toimii kumppaneiden kanssa

Yhteistyö muiden sote-palveluiden yksiköiden ja palveluiden kanssa on etsivässä lähityössä koettu hyväksi ja sujuvaksi. Erityisesti päihdepalveluiden kanssa yhteistyö on ollut joustavaa ja reagointi etsivän lähityön asiakkaiden palvelutarpeisiin hyvää. Ensihoidon kanssa tehtävää yhteistyötä on tehostettu ja myös paperittomien henkilöiden palvelujen kanssa tehdään paljon yhteistyötä. Kokonaisuudessaan ulkona yöpyvien majoittamiseen liittyvät palveluketjut on koettu toimivina.¹²⁵ Etsivän lähityön muita yhteistyökumppaneita, kaupungin omien yksiköiden lisäksi, ovat muun muassa Sini-nauhasäätiö, Rinnekodit Oy, eri seurakunnat, Vailla vakinaista asuntoa ry (Vva ry), Yökeskus Kalkkers (Vva ry) sekä A-klinikkasäätiö. Etsivässä lähityössä on voitu hyödyntää myös Jade yhteisön kielellistä osaamista. Jade yhteisö on Suomeen muuttaneiden ikääntyvien vieraskielisten yhdistys, joka tekee muun toiminnan ohessa etsivää työtä ikääntyneiden parissa.¹²⁶

Syksyn 2024 aikana etsivä lähityö oli mukana 15 ulkona yöpyvän asiakkaan prosessissa, jotka päättyivät tilapäismajoitukseen siirtymiseen tai vuokrasopimusperusteisen asunnon vastaanottamiseen. Osa näistä asiakkaista toi antamissaan palautteissaan esille sen, etteivät he olisi päässeet palvelujen piiriin ilman apua. Asiakkaat kokivat erittäin tärkeänä jalkautuvan ja kohtaavan luokse tulevan työtavan sekä rinnalla kulkemisen palveluihin hakeutuessa. Asiakkaat kokivat prosessin aikana myös tulensa kuulluiksi ja ymmärretyiksi.¹²⁷

Etsivä lähityö THL:n mukana kehittämässä toimintaa

THL toteutti vuosina 2022–2023 Sosiaalityön vaikuttavat toimintamallit -työpajasarjan. Helsingin Etsivä lähityö oli mukana yhdessä kolmesta työpajasarjasta kahden muun hyvinvointialueen kanssa. Työpajasarjassa kehitettiin etsivää sosiaalityön toimintamallia. Helsingin Etsivä lähityö pilotoi työpajasarjan aikana moniammatillisen etsivän työn mallia.¹²⁸

Helsingin Etsivän lähityön kehittämisen tavoitteeksi THL:n hankkeen pilotoinnissa nostettiin moniammatillisuuden ja -kanavaisuuden vahvistaminen. Etsivän lähityön työyhteisöön rekrytoitiin hankkeen alkaessa jalkautuvaan työhön sairaanhoitaja ja verkossa tehtävän etsivän työn pilotointiin sosiaaliohjaaja. Lisäksi Etsivän lähityön jalkautuvaan ruokajakoon siirtyi kaksi sosiaaliohjaajaa ruoka-avun sosiaalityöstä. Koko Etsivän lähityön työyhteisö osallistui tutkimushankkeeseen. Hankkeeseen osal-

¹²⁵ Aikuissosiaalityön päällikön ja Etsivän lähityön johtavan sosiaaliohjaajan haastattelu, Perhe- ja sosiaalipalvelut 13.1.2025. Ulkona yöpyvät syksy 2024 sosiaalinen raportti, Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala, Aikuissosiaalityö, Etsivä lähityö. Luettu 22.1.2025.

¹²⁶ Aikuissosiaalityön päällikön ja Etsivän lähityön johtavan sosiaaliohjaajan haastattelu, Perhe- ja sosiaalipalvelut 13.1.2025.

¹²⁷ Ulkona yöpyvät syksy 2024 sosiaalinen raportti, Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala, Aikuissosiaalityö, Etsivä lähityö. Luettu 22.1.2025.

¹²⁸ Aikuissosiaalityön päällikön ja Etsivän lähityön johtavan sosiaaliohjaajan haastattelu, Perhe- ja sosiaalipalvelut 13.1.2025. THL raportti 11/2023, Karjalainen P. yms., Käytäntötutkimuksia sosiaalityön toimintamalleista. Luettu 6.2.2025.

ARVIOINTIMUISTIO 18.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (JulKL 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

listuneen työyhteisön arvion mukaan moniammatillisen työparin tavoittamat asiakasryhmät saivat aiempaa oikea-aikaisempaa ja kokonaisvaltaisempaan alkuarviointiin pohjautuvaa tukea. Lisäksi tarpeenmukaisen palvelun löytyminen asiakkaalle nopeutui, asiointi palveluissa sujuvoitui ja aiempaa monipuolisempien palveluvaihtoehtojen esittäminen asiakkaille mahdollistui. Moniammatillisen etsivän sosiaalityön arvioitiin vahvistaneen erityisesti asiakkaan saamaa yksilökohtaista ohjausta ja neuvontaa. Myös sovittujen organisaation ja työyhteisön yhteistyörakenteiden ja ohjauskäytäntöjen sekä yhdessä oppimisen koettiin vahvistuneen. Hankkeessa onnistumista edistivät Etsivän lähityön vakiintuneet käytännöt ja rakenteet sekä työyhteisön valmiudet jaetun asiantuntijuuden kulttuuriin.¹²⁹

THL on julkaissut mukana olleiden hyvinvointialueiden asiantuntijoiden työpajatyöskentelystä ja sen tuloksista kirjoittamat artikkelit omassa julkaisukokoelmassaan loppuvuodesta 2023. Helmikuussa 2024 julkaistiin työpajasarjan pohjalta päivitetyt toimintamallioppaat; Sosiaalisen kuntoutuksen toimintamalli, Etsivän sosiaalityön toimintamalli ja Sosiaalihuollon matalan kynnyksen neuvonnan ja ohjauksen toimintamalli.¹³⁰

Vuonna 2023 Helsingin Etsivä lähityö osallistui THL:n Osallistavan sosiaalityön menetelmät -hankkeeseen. Hankkeessa pilotoitiin erilaisia asiakkaiden osallisuuden vahvistavia menetelmiä, esimerkiksi taidevalokuvauksen ja näyttelytoiminnan avulla, retkitoiminnan avulla, kokemusasiantuntijayhteistyöllä sekä asiakkaiden kanssa tehtävällä sosiaalisen median työllä.¹³¹

2.6 Asumisneuvonta palvelee kaikkia Helsingissä asuvia

Asumisneuvonnalla tarkoitetaan työtä, jonka tavoitteena on turvata asuminen ennaltaehkäisemällä ja ratkaisemalla asumiseen liittyviä ongelmia sekä opastamalla asumiseen liittyvissä asioissa. Asumisneuvonnan tavoitteena on asumisen häiriöiden, vuokratelkojen ja häätöjen vähentäminen sekä asumisen jatkumisen turvaaminen. Asumisneuvonta on yleensä lyhytkestoista matalan kynnyksen ohjausta ja neuvontaa. Asumisneuvontaan kuuluu muun muassa asunnonhakuun ja asunnottomuuden ennaltaehkäisyyn liittyvää ohjausta, yleistä asumisen ohjausta, asumiseen liittyvää talousneuvontaa, palveluohjausta ja palveluverkoston kanssa tehtävää yhteistyötä, vuokranmaksun sekä vuokratelkatilanteiden ja taloudenhallinnan ongelmien selvittelyä ja seurantaa sekä asumisen häiriöiden ja asunnon huonon hoidon ja naapurustoristiriitojen selvittelyä.¹³²

¹²⁹ THL raportti 11/2023, Karjalainen P. yms., Käytäntötutkimuksia sosiaalityön toimintamalleista. Luettu 6.2.2025.

¹³⁰ Aikuissosiaalityön päällikön ja Etsivän lähityön johtavan sosiaaliohjaajan haastattelu, Perhe- ja sosiaalipalvelut 13.1.2025. <https://thl.fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/sosiaalihuollon-kehittamis-ohjelma/sosiaalityon-vaiuttavat-toimintamallit> Luettu 6.2.2025.

¹³¹ Aikuissosiaalityön päällikön ja Etsivän lähityön johtavan sosiaaliohjaajan haastattelu, Perhe- ja sosiaalipalvelut 13.1.2025. <https://thl.fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/sosiaalihuollon-kehittamis-ohjelma/osallistavan-sosiaalityon-menetelmat> Luettu 6.2.2025.

¹³² <https://www.ara.fi/fi/kehittaminen/asumisneuvonta-turvaa-asumista> Luettu 23.9.2024 ja 4.2.2025.

ARVIOINTIMUISTIO 18.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

Asumisneuvonnan yleinen ohjaus ja kehittäminen kuuluu Aralle. Se myös myöntää kunnille avustuksia asumisneuvonnan ja siihen liittyvän talousneuvonnan kehittämiseen ja laajentamiseen. Lisäksi Ara koordinoi asumisneuvojen valtakunnallista verkostoa ja järjestää koulutuksia aiheesta.¹³³

Myös järjestöt ja yhdistykset, kuten Nuorisoasuntoliitto NAL ry, Y-säätiö. Kuluttajaliitto, Moniheli ry, Sininauhasäätiö ja Vva ry toteuttavat asumisneuvontaa omalle asiakaskunnalleen. Järjestöjen ja yhdistysten asumisneuvonta toimii osin STEA-rahoitteisesti.¹³⁴ Lain asumisneuvonnan tuesta kunnille¹³⁵ tultua voimaan 1.1.2023, ei Aran asumisneuvonta-avustusta ole enää voitu myöntää järjestöille eikä vuokrataloyhtiöille.¹³⁶

Helsingissä asumisneuvontaa annetaan kaikille helsinkiläisille sotepen viidessä eri palvelupisteessä, jotka sijaitsevat Haagassa, Herttoniemessä, Kalasatamassa, Malmilla ja Maunulassa. Palvelupisteessä käyntiä varten tulee tehdä ajanvaraus. Asiakkaita palvellaan myös puhelimitse. Lisäksi käytössä on Sotebotti Hester, joka palvelee ympäri vuorokauden kaikkina vuodenpäivinä. Sotebotti Hesterin chatissä voi asioida maanantaista perjantaihin kello 9–15 suomeksi ja englanniksi. Hesterin chatissä on mahdollista asioida myös anonyymisti. Asumisneuvonta on asiakkaille maksutonta.¹³⁷

Kaupunkiympäristön toimialan Palvelut ja luvat -yksikön Asumisen palveluiden Asiakaspalvelutiimi ja Vuokrauksen tuki -tiimi vastaavat sotepen erityisryhmien tukiasuntojen ja kaupungin palvelussuhdeasuntojen välivuokrauksesta sekä kaupungin omistamien asunto-osakehuoneistojen vuokrauksesta. Tiimien tehtäviin kuuluvat muun muassa vuokrasopimushallinto, asumisvuokraustoiminnan ja asumisaikaisten kysymysten ja ongelmien ratkaiseminen sekä vuokravalvonta. Asumisen palveluista on mahdollista saada myös asumisneuvontaa.¹³⁸

¹³³ <https://www.ara.fi/fi/kehittaminen/asumisneuvonta-turvaa-asumista> Luettu 23.9.2024 ja 4.2.2025.

¹³⁴ Aran raportteja 1/2024: Asumisneuvonta Suomessa. Luettu 4.2.2025. STEA on Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus, joka käsittelee järjestöjen avustushakemukset ja tekee vuosittain avustusehdotuksen Sosiaali- ja terveysministeriölle, lisäksi STEA valvoo, seuraa ja maksaa myönnetty avustukset.

¹³⁵ Laki asumisneuvonnan tuesta kunnille vuosina 2023–2027 1036/2022.

¹³⁶ Aran raportteja 1/2024: Asumisneuvonta Suomessa. Luettu 4.2.2025.

¹³⁷ <https://www.hel.fi/fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/sosiaalinen-ja-taloudellinen-tuki/ohjeistusta-ja-neuvontaa/asumisneuvonta> Luettu 31.1.2025.

¹³⁸ Helsingin kaupungin intranet, Kaupunkiympäristön toimiala, Palvelut ja luvat, Asumisen palvelut. Luettu 4.2.2025.

ARVIOINTIMUISTIO 18.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

Sotepen Asumisneuvonnan asiakasmäärät kasvussa

Sotepen Perhe- ja sosiaalipalvelujen Asumisneuvonnan tiimissä työskentelee 22 asumisneuvojaa, asumiskoordinaattori, ohjaaja, kaksi johtavaa sosiaaliohjaajaa sekä projektipäällikkö, joka vastaa asumisneuvonnan kokonaisuudesta ja kehittämisestä. Asumisneuvonnan palvelualueena on koko Helsinki ja se palvelee Hekan asukkaiden lisäksi yksityisten ja muiden vuokranantajien asunnoissa asuvia, Kiinteistö Oy Auroranlinnassa¹³⁹ asuvia sekä kaupunkiympäristön toimialan hallinnoimien kaupungin omistamien vuokra-asuntojen asukkaita.¹⁴⁰ Asumisneuvonta tekee myös tiivistä yhteistyötä kaupunkiympäristön Asumisen palveluiden Asiakaspalvelutiimin ja Vuokrauksen tuki -tiimin kanssa sotepen erityisryhmien tukiasuntojen ja kaupungin palvelussuhdeasuntojen välivuokraukseen sekä asumisneuvontaan liittyen.¹⁴¹

Asiakaskontakteja vuonna 2024 oli yhteensä 24 919 kontaktia, sisältäen sotepen Asumisneuvonnan sekä kaupunkiympäristön asumisneuvonnan kaikki yhteydenotot. Vuonna 2023 vastaavia yhteydenottoja oli 15 415 ja vuonna 2022 yhteensä 8 181 kontaktia. Yhteydenotot ovat kasvaneet noin 62 prosenttia vuodesta 2023 vuoteen 2024.¹⁴² Kasvua voidaan pitää merkittävänä.

Helsingin kaupunki hakee vuosittain Aralta avusta asumisneuvontatoimintaan, joka ohjataan sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialalle. Avustus oli vuonna 2023 yhteensä 1 038 844 euroa, vuonna 2024 yhteensä 642 861 euroa ja vuodelle 2025 avustusta on myönnetty 514 167 euroa. Avustuksen määrä on vähentynyt vuosittain. Sotepen Asumisneuvonnan talousarvion arvioidut kustannukset vuonna 2024 olivat yhteensä 1 567 938 euroa ja vuoden 2025 menoiksi on arvioitu yhteensä 1 612 088 euroa.¹⁴³

Sotepen Asumisneuvonta tekee jatkuvaa toimintojen ja palveluiden kehittämistyötä oman toimialan muiden sosiaali- ja terveyspalveluiden sekä kaupunkiympäristön toimialan Asumisen palveluiden ja Hekan kanssa. Lisäksi yhteistyötä ja viestintää toteutetaan eri verkostojen, vuokratyöyhtiöiden ja muiden toimijoiden kanssa. Vuonna 2024 muun muassa kehitettiin yhteistyöprosesseja vuokravelka-, häätö- ja perintätilanteisiin. Lisäksi kehitettiin asunnonhakupajojen palvelujen alueellista tasalaatuisuutta. Kehittämistyötä on tehty myös Chatbot -palveluun, Apotin kirjaamistyöhön sekä Asumisneuvonnan palvelukuvaukseen ja omavalvontasuunnitelmaan. Kiinteistö Oy Auroranlinnan kanssa on tehty yhteistä palvelusuunnittelua.¹⁴⁴

¹³⁹ Kiinteistö Oy Auroranlinna on Helsingin kaupungin omistama voittoa tavoittelematon vuokra-asuntoyhtiö.

¹⁴⁰ Perhe- ja sosiaalipalvelujen Asumis-, toimeentulotuki- ja neuvontapalveluiden projektipäällikkö, sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala, sähköposti 10.12.2024.

¹⁴¹ Perhe- ja sosiaalipalvelujen Asumis-, toimeentulotuki- ja neuvontapalveluiden projektipäällikkö, sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala, sähköposti 10.12.2024. Helsingin kaupungin intranet, Kaupunkiympäristö, Palvelut ja luvat, Asumisen palvelut. Luettu 4.2.2025.

¹⁴² Perhe- ja sosiaalipalvelujen Asumis-, toimeentulotuki- ja neuvontapalveluiden projektipäällikkö, sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala, sähköposti 10.12.2024 ja 25.2.2025.

¹⁴³ Perhe- ja sosiaalipalvelujen Asumis-, toimeentulotuki- ja neuvontapalveluiden projektipäällikkö, sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala, Teams-keskustelu ja sähköposti 25.2.2025.

¹⁴⁴ Perhe- ja sosiaalipalvelujen Asumis-, toimeentulotuki- ja neuvontapalveluiden projektipäällikkö, sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala, sähköposti 10.12.2024.

ARVIOINTIMUISTIO 18.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

Sotepen Perhe- ja sosiaalipalvelujen Asumisneuvonnalla oli asiakaskontakteja 1.1.-2.12.2024 välisenä aikana yhteensä 21 583. Suurin osa kontakteista koski kaupungin kiinteistöyhtiön asuntoihin liittyviä asioita, yhteensä 17 155 kertaa ja toiseksi eniten asunnottomien asioihin liittyviä asioita, yhteensä 1 162 kertaa. Asiakkaista uusia oli 5 939. Kontakteista suurin osa koski iältään 30–64-vuotiaita asukkaita. Asumisneuvojat selvittivät vuokranmaksuun tai vuokravelkaan liittyviä asioita 10 536 tapauksessa. Lisäksi selvitettiin asunnon hakuun tai vaihtoon liittyviä asioita 3 706 tapauksessa, asunnottomuusuhkaa 1 141 tapauksessa, asumistilannetta tai tuen tarvetta 998 tapauksessa sekä asunnottomuutta 905 tapauksessa. Muita selvitettäviä asioita olivat asunnon huonoon hoitoon, häätöihin sekä asiakkaan tuloihin nähden ylikalliiseen asuntoon liittyvät asiat, yhteensä 1 747 tapauksessa.¹⁴⁵

Sotepen asumisneuvonnan asiakasryhmä koostuu pääasiassa yksinasuvista, joiden osalta kontakteja oli yhteensä 12 046. Kontakteista 3 649 koski yksin- tai yhteishuoltajia ja 2 418 lapsiperheitä. Asiakasryhmien pääasialliset tulot koostuivat työttömyysturvasta 4 521 tapauksessa, ansiotulosta 4 378 tapauksessa, eläkkeestä 3 581 tapauksessa ja toimeentulotuesta 1 115 tapauksessa. Asiakkaan pääasiallisesta tulotaustasta ei ollut tietoa 4 899 tapauksessa. Asiakkaalla on oikeus asioida asumisneuvonnassa anonyymisti, mikä voi vaikuttaa tulotaustatietojen puuttumiseen. Ajanjaksolla 1.1.-2.12.2024 sotepen Asumisneuvonta on pystynyt estämään vuokravelan lähdön oikeuteen 437 tapauksessa. Häätöjä peruuntui yhteensä 133 ja vuokravelka-asioita käräjäoikeudesta 203. Asiakas sai hädän 140 tapauksessa ja 1 078 osalta häätöprosessi oli vielä kesken. Asumisneuvonnan avulla asiakkaan vuokrasopimusta onnistuttiin jatkamaan 220 tapauksessa.¹⁴⁶

Vuoden 2024 aikana asumisneuvontapalveluiden kautta onnistuttiin saamaan asunnottomuusuhkatilanteessa oleville asiakkaille 428 asuntoa, joista 153 asuntoa asunnottomille. Lisäksi häätöjä onnistuttiin estämään kaikkiaan 1 070.¹⁴⁷

Asumisneuvonnan Asunnonhakupajoissa kävi vuonna 2024 yhteensä 313 asiakasta, kun vuonna 2023 asiakkaita oli 189. Asunnonhakupajat on toteutettu yhteistyössä alueellisten aikuissosiaalityön tiimien ja sosiaalineuvonnan kanssa.¹⁴⁸

Sotepen Asumisneuvonnan mukaan palveluissa näkyy helsinkiläisten asumiseen ja taloudelliseen tilanteeseen heikentävästi vaikuttaneet toimintaympäristön muutokset, kuten sosiaaliturvaan tehdyt leikkaukset sekä elinkustannusten ja asumisen kustannusten nousu. Asumisneuvonnan asiakkaissa on vuoden 2024 aikana tapahtunut pienituloisten työssäkäyvien asiakkaiden määrän kasvua. Myös vuokravelka- ja häätötilanteiden määrät ovat lisääntyneet. Asiakkaissa yksin- ja yhteishuoltajien määrä

¹⁴⁵ Perhe- ja sosiaalipalvelujen Asumis-, toimeentulotuki- ja neuvontapalveluiden projektipäällikkö, sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala, sähköposti 10.12.2024.

¹⁴⁶ Perhe- ja sosiaalipalvelujen Asumis-, toimeentulotuki- ja neuvontapalveluiden projektipäällikkö, sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala, sähköposti 10.12.2024.

¹⁴⁷ Perhe- ja sosiaalipalvelujen Asumis-, toimeentulotuki- ja neuvontapalveluiden projektipäällikkö, sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala, sähköposti 25.2.2025.

¹⁴⁸ Perhe- ja sosiaalipalvelujen Asumis-, toimeentulotuki- ja neuvontapalveluiden projektipäällikkö, sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala, sähköposti 25.2.2025.

ARVIOINTIMUISTIO 18.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

kasvoi 36 prosenttia ja lapsiperheiden sekä yksinasuvien määrät 32 prosenttia edellisvuoteen 2023 verrattuna. Uusissa asiakkaissa kasvavina ryhminä näkyivät muun muassa nollatunti- ja alustataloudessa työskentelevät henkilöt sekä yrittäjät.¹⁴⁹

Kaupunkiympäristön toimialan palveluista myös asumisneuvontaa

Kaupunkiympäristön Asumisen palveluiden asumisneuvonnalla, jonka tuottaa sote-pen asumisneuvonta, oli asiakaskontakteja 1.9.2023-27.11.2024 välisenä aikana yhteensä 1 281. Suurin osa kontakteista koski palvelusuhdeasuntoihin liittyviä asioita, yhteensä 1 038 kertaa ja toiseksi eniten vapaarahoitteisiin vuokra-asuntoihin liittyviä asioita, yhteensä 216 kertaa. Asiakkaista uusia oli 363. Kontakteista 1 091 koski iältään 30–64-vuotiaita asukkaita. Asumisneuvojat selvittivät vuokranmaksuhäiriöitä 638 tapauksessa, palveluihin ohjausta sekä neuvontaa annettiin 215 tapauksessa ja häätöön liittyvän asian selvittelyä tehtiin 103 tapauksessa. Kyseisellä ajanjaksolla on pystytty estämään vuokravelan lähtö oikeuteen 165 tapauksessa, häätö peruuntui 14 tapauksessa, 10 tapauksessa asukas sai hädön ja 95 osalta häätöprosessi oli vielä kesken.¹⁵⁰

Häätöjen ehkäisyllä säästää kustannuksista

Asumisneuvonta ja sen kautta tapahtuva häätöjen ennaltaehkäisy on todettu vaikutuksiltaan tehokkaaksi ja hyväksi keinoksi sekä asunnottomuuden ehkäisemisessä että asunnottomuuden taloudellisten, kuten sosiaali-, kiinteistö- ja oikeustoimen, kustannusten pienentämisessä.¹⁵¹ Asumisneuvonnan avulla asukkailla on mahdollisuus saada talouden hallintaan liittyvää neuvontaa ja ratkaista tilanne ennen häätöprosessin käynnistymistä. Asukkailla voi myös olla haasteita elämänhallinnassa sekä epätietoisuutta etuuksista, joihin heillä olisi oikeus. Asumisneuvonta tekee yhteistyötä eri toimijoiden, kuten sosiaalipalveluiden sekä velkaneuvonnan kanssa. Asumisneuvonnan palveluohjaus ja verkostotyö ovat tärkeä osa asumisneuvonnan työtä, jolla voidaan vaikuttaa asumisen jatkumiseen.¹⁵²

Lain asuinhuoneiston vuokrauksesta mukaan, vuokranantajan oikeus purkaa vuokrasopimus syntyy esimerkiksi, jos vuokralainen ei maksa vuokraa sovituksessa ajassa tai hoitaa huoneistoa huonosti, huoneistossa vietetään häiritsevää elämää, asunto luovutetaan toisen henkilön käytettäväksi lainvastaisesti tai huoneistoa käytetään muuhun tarkoitukseen kuin vuokrasopimusta tehtäessä on edellytetty.¹⁵³

¹⁴⁹ Perhe- ja sosiaalipalvelujen Asumis-, toimeentulotuki- ja neuvontapalveluiden projektipäällikkö, sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala, sähköposti 25.2.2025.

¹⁵⁰ Perhe- ja sosiaalipalvelujen Asumis-, toimeentulotuki- ja neuvontapalveluiden projektipäällikkö, sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala, sähköposti 10.12.2024.

¹⁵¹ Ympäristöministeriön raportteja 7/2011: Asunnottomuuden vähentämisen taloudelliset vaikutukset. Luettu 27.5.2024. Aran raportteja 1/2023, Aihinen T. yms., Selvitys häätöjen kustannuksista. Luettu 27.5.2024 ja 21.1.2025.

¹⁵² Aran raportteja 1/2023, Aihinen T. yms., Selvitys häätöjen kustannuksista. Luettu 27.5.2024 ja 21.1.2025.

¹⁵³ Laki asuinhuoneiston vuokrauksesta 481/1995.

ARVIOINTIMUISTIO 18.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

Häätöprosessi käynnistyy, kun perusteet häädölle täyttyvät. Käräjäoikeudelta haetaan häätötuomio, jonka jälkeen häätö voidaan toimeenpanna Ulosottolaitoksen toimesta. Häädön jälkeen asunto tyhjennetään, siivotaan ja remontoidaan tarvittaessa ennen uudelleen vuokrausta. Keskimääräinen häätöprosessi kestää 8,5 kuukautta. Useimmissa tapauksissa häädön perusteena on kertynyt vuokravelka. Häätöprosessin jälkitoimet jatkuvat siihen saakka, kunnes häädetty vuokralainen on maksanut vuokravelkansa, tai vuokranantaja luopuu velkojen jälkipierinnästä. Häädetyt ovat usein varattomia ja noin 70 prosenttia vuokraveloista jää vuokranantajan tappioksi.¹⁵⁴

Häädöstä aiheutuvat kustannukset voivat vaihdella suurestikin, riippuen häätötoimenpiteiden kestosta sekä laajuudesta. Kustannusvaihtelua voi esiintyä myös eri alueiden välillä Suomessa. Ara on vuonna 2023 arvioinut häätöprosessin keskimääräiseksi kustannukseksi noin 6 300–10 600 euroa. Alimmillaan kustannuksiksi on arvioitu noin 1 600–2 100 euroa ja enimmillään 16 000–21 400 euroa. Enimmäiskustannuksiin vaikuttavat muun muassa asukkaan omaisuuden varastointitarve sekä asunnon siivous ja remontointitarpeet. Yhteiskunnalliset kokonaiskustannukset ovat yleensä keskimääräisiä kustannuksia kuitenkin huomattavasti suuremmat.¹⁵⁵

Helsingissä sekä vireille tulleiden että toteutuneiden häätöjen määrät ovat lähteneet vuodesta 2021 alkaen selkeään kasvuun. Vuonna 2024 vireille tulleita häätöjä oli 1 731, joista toteutui 844 häätöä. Toteutuneiden häätöjen määrä kasvoi vuosien 2023–2024 välillä 23 prosenttia. Kun tarkastellaan kasvua viimeisen viiden vuoden ajanjaksolla, ovat sekä vireille tulleiden että toteutuneiden häätöjen määrät kaksinkertaistuneet. Häätöjen määrät ovat selkeästi korkeampia muiden vuokranantajien asukkailla, kuin Hekan asukkailla. Vuosien 2023 ja 2024 välillä muiden vuokranantajien asukkaiden häätöjen osuudessa on kuitenkin tapahtunut tasaantumista. Asumisneuvonnan asiakkaista noin 31 prosenttia asui vuonna 2024 yksityisten vuokranantajien asunnoissa. Näiden asiakkaiden osuus asumisneuvontapalveluissa kasvoi vuodesta 2023 vuoteen 2024 15 prosentilla.¹⁵⁶

Taulukossa 6 on kuvattu vireille tulleiden ja toteutuneiden häätöjen määrää sekä niiden kehitystä vuosina 2019–2024. Taulukon muutosprosenttien laskennassa on verrattu ensimmäistä ja viimeistä tarkasteluvuotta keskenään, eikä laskennassa näin ollen ole huomioitu vuosien 2020–2023 välillä tapahtuneita muutoksia.

¹⁵⁴ Aran raportteja 1/2023, Aihinen T. yms., Selvitys häätöjen kustannuksista. Luettu 27.5.2024 ja 21.1.2025.

¹⁵⁵ Aran raportteja 1/2023, Aihinen T. yms., Selvitys häätöjen kustannuksista. Luettu 27.5.2024 ja 21.1.2025.

¹⁵⁶ Perhe- ja sosiaalipalvelujen Asumis-, toimeentulotuki- ja neuvontapalveluiden projektipäällikkö, sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala, sähköposti 25.2.2025.

ARVIOINTIMUISTIO 18.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

Taulukko 6 Vireille tulleet ja toteutuneet häätömäärät Helsingissä vuosina 2019–2024.¹⁵⁷

Häätömäärät Helsingissä	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2019-2024 muutos %
Vireille tulleet häädöt	847	846	1 056	1 249	1 435	1 731	104,4
Häädöt Heka	118	101	ei tietoa	160	114	230	94,9
Häädöt muu vuokranantaja	252	282	ei tietoa	397	571	614	143,7
Toteutuneet häädöt	370	383	482	557	685	844	128,1

Helsingissä vuonna 2024 toteutuneiden häätöjen kustannus, Aran häätöprosessin keskimääräisen kustannusarvion mukaan laskettuna, on noin 5,3–8,9 miljoonaa euroa. Mikäli kaikki vireille tulleet häädöt olisivat toteutuneet, olisi kustannus keskimääräisen kustannusarvion mukaan ollut noin 10,9–18,3 miljoonan euron luokkaa.

Toimenpideohjelma toteutumassa asumisneuvonnan osalta etuajassa

Helsingin kaupunginhallituksen hyväksymässä toimenpideohjelmassa asunnottomuuden poistamiseksi 2023–2025 on asumisneuvonnalle määriteltä toimenpiteitä toiminnan kehittämiseksi ja laajentamiseksi kaupunkitasoiseksi, kaikille asiakasryhmille tavoitettavaksi asunnon hallintamuodosta riippumattomaksi palveluksi. Mittareina toimenpiteille toimivat; palvelun saatavuus kaikilla kuudella terveys- ja hyvinvointikeskuksen alueella, asiakaskontaktien määrän lisääntyminen 10 000 kontaktiin, asiakasmäärän osuus yksityisten vuokranantajien asunnoissa asuvien osalta vuoden 2024 lopussa on enemmän kuin 20 prosenttia, palvelun avulla asiakkaille saatujen asuntojen määrä vuoden 2023 lopun määrästä 322 on ylittynyt sekä häätöjen 35 ja vuokrasaatavien määrän 77 000 euroa pieneneminen kaupungin palvelussuhde-asuntojen ja kaupunkiympäristön toimialan vapaarahoitteisten asuntojen osalta. Mittareiden lähtötilanne on määriteltä 31.12.2022 tilanteesta, lukuun ottamatta häätöjä ja vuokrasaatavia koskevaa mittaria, ja mittareiden tavoitetasot on asetettu 31.12.2025 tilanteeseen.¹⁵⁸ Kaikille mittareille ei ole asetettu välitavoitteita vuodelle 2024, joten niiden toteutumista ei välttämättä ole mahdollista arvioida.

Toimenpideohjelman mukainen asumisneuvonnan kehittäminen ja laajentaminen kaupunkitasoiseksi kaikille helsinkiläisille asumismuodosta riippumattomaksi palveluksi on toteutunut. Asumisneuvontapalveluita on saatavilla viidellä palvelupisteellä eri puolilla Helsinkiä. Asiakaskontaktit lisääntyivät vuoden 2024 aikana 24 919 kontaktiin ja asiakasmäärän osuus yksityisten vuokranantajien asunnoissa oli 31 prosenttia vuoden lopussa. Asuntoja asiakkaille saatiin 428, joka on enemmän kuin vuoden 2023 lopun tilanne. Toimenpideohjelman tarkastelluista mittareista edellä olevien neljän osalta vuoden 2024 toteuma ylitti vuoden 2025 loppuun määritellyn tavoitetason. Häätöjen osalta on tässä arvioinnissa tarkasteltu määriä vain yleisellä koko Helsinkiä koskevalla tasolla eikä mittarin toteutumista näin ollen voida todeta.

¹⁵⁷ Perhe- ja sosiaalipalvelujen Asumis-, toimeentulotuki- ja neuvontapalveluiden projektipäällikkö, sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala, sähköpostit 10.12.2024 ja 25.2.2025.

¹⁵⁸ Kaupunginhallitus 19.6.2023, § 420 liite: Toimenpideohjelma asunnottomuuden poistamiseksi 2023–2025. Luettu 17.5.2024 ja 25.2.2025.

ARVIOINTIMUISTIO 18.3.2025

Julkisen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (JulkL 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

Asumisen tuki ja Asumisneuvonta mukana valtakunnallisessa kehittämistyössä

Helsingin sote- ja sosiaalisen Asumisen tuki ja Asumisneuvonta ovat olleet vuosina 2020–2023 mukana Terveyden- ja hyvinvoinninlaitoksen (THL) sote-palveluiden kehittämishankkeissa.¹⁵⁹ Hankkeet ovat olleet sosiaali- ja terveysministeriön koordinoimia ja osa ympäristöministeriön yhteistyöohjelmaa asunnottomuuden puolittamiseksi. Kehittämishankkeiden kokemusten mukaan, asunnottomuuden vähentämiseksi tarvitaan sosiaali- ja terveyspalveluja, jotka on suunnattu asunnottomille ja asunnottomuuden uhkaa kokeville henkilöille. Näitä ovat esimerkiksi moniammatilliset ja asiakkaan luokse jalkautuvat toimintamallit, asumisneuvonta ja asumisen sosiaaliohjaus sekä taloussosiaalityö. Hankkeissa kiinnitettiin huomiota asunnottomien ja asunnottomuuden uhkaa kokevien henkilöiden elämäntilanteiden yksilöllisyyteen, vaikka ongelma on sama, tilanteeseen johtaneet syyt, kokemukset ja tuen tarpeet ovat yksilöllisiä. Helsingillä oli hankkeessa kaksi kehittämislinjaa; Nuorten jonotyö ja Asumisneuvonnan laajentaminen.¹⁶⁰

Nuorten jonotyön kehittämislinjan ensimmäisellä hankekaudella kehitettiin monialaista ja jalkautuvaa jonotyön työ- ja palvelumallia 18–29-vuotiaille nuorille henkilöille, jotka jonottivat pääsyä tuettuun asumiseen. Tavoitteena oli myös nuorten saaminen palvelujen piiriin. Nuoret olivat pitkäaikaisasunnottomia tai asunnottomuusuhan alla olevia sekä usein palvelujen ulkopuolella tai niihin heikosti kiinnittyneitä. Jalkautuvaa ja aktiivisesti asiakkaita tavoittelevaa työtä tehtiin moniammatillisesti ja yhteistyössä eri asunnottomuustoimijoiden, järjestöjen ja valtiollisten toimijoiden kanssa. Toisella hankekaudella monialainen ja jalkautuva asiakas- ja verkostotyö jatkui siten, että asunnottomien nuorten kanssa pilotoitu ja mallinnettu jonotyön palvelu laajennettiin kaikille tuetun asumisen tarpeessa oleville asunnottomille tarjottavaksi palveluksi. Lisäksi kehitettiin monialaista kotiin vietävää tukea yhteistyössä tuetun asumisen henkilökunnan ja asukkaiden kanssa. Kotiin vietävän tuen kehittämiskokonaisuuteen sisältyi Y-säätiön Asunto ensin -verkostokehittäjien kanssa yhteistyössä suunniteltu asumissosiaalisen työn ja Helsingin sote-palveluiden koulutuskokonaisuus.¹⁶¹ Hankkeesta on laadittu sosiaalinen raportti,¹⁶² jonka aineisto koostuu hanketyön kuvaamisen lisäksi 182 asunnottoman tai asunnottomuusuhan alla olleen nuoren tilanteesta ja palvelutarpeista sekä työntekijöiden tekemistä havainnoista palvelujärjestelmän toimivuuteen liittyen. Hankeen avulla on pystytty tuottamaan tietoa asunnottomien palvelutarpeista ja palvelujärjestelmän toimivuudesta tiedolla johtamisen tueksi ja palveluiden jatkokehittämistä varten.¹⁶³

¹⁵⁹ THL, Työpaperi 46/2023 Liukko ja Karjalainen, Asunnottomuustyön ytimessä: Asunnottomuutta vähentävien sosiaali- ja terveyspalvelujen kehittämishankkeiden loppuraportti. Luettu 28.1.2025.

¹⁶⁰ THL, Työpaperi 46/2023 Liukko ja Karjalainen, Asunnottomuustyön ytimessä: Asunnottomuutta vähentävien sosiaali- ja terveyspalvelujen kehittämishankkeiden loppuraportti. Luettu 28.1.2025.

¹⁶¹ THL, Työpaperi 46/2023 Liukko ja Karjalainen, Asunnottomuustyön ytimessä: Asunnottomuutta vähentävien sosiaali- ja terveyspalvelujen kehittämishankkeiden loppuraportti. Luettu 28.1.2025.

¹⁶² Helsingin Sosiaali- ja terveystoimiala 2021, Sosiaalinen raportti: Asumisen tuen nuorten jonotyö ja tuetun asumisen jonoissa olevien nuorten palvelutarpeet. Luettu 1.2.2025.

¹⁶³ THL, Työpaperi 46/2023 Liukko ja Karjalainen, Asunnottomuustyön ytimessä: Asunnottomuutta vähentävien sosiaali- ja terveyspalvelujen kehittämishankkeiden loppuraportti. Luettu 28.1.2025.

ARVIOINTIMUISTIO 18.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

Hankkeen yhteydessä on julkaistu sähköiset oppaat ”Opas helsinkiläisen asunnottoman nuoren auttamiseen – haasteita ja ratkaisuehdotuksia asunnottoman nuoren auttamiseksi ja käytännön työn tueksi” sekä ”Palveluopas Mentori. Asumissosiaalinen työ ja monialainen kotiin vietävä tuki. Opas tuetun asumisen työntekijöille”. Oppaat on tarkoitettu asunnottomia työssään kohtaaville ja perehdytysmateriaaliksi uusille työntekijöille. Oppaita päivitetään tarpeen mukaan.¹⁶⁴

Asumisneuvonnan laajentamisen kehittämislinjan hankekaudella kehitettiin asumisneuvontapalvelun saatavuutta yksityisissä vuokra-asunnoissa asuville. Helsingissä asumisneuvontaa on ollut saatavilla vuodesta 2006 alkaen, mutta palvelu on aiemmin kohdentunut pääasiassa kaupungin vuokra-asunnoissa asuville. Tavoitteena oli kehittää yhteisiä prosesseja useiden eri vuokranantajatahojen, aikuissosiaalityön tiimien ja Kelan kanssa sekä mallintaa tarpeen mukainen asumisneuvontapalvelu ja yhteiset työskentelytavat asiakasprosessin aikana. Lisäksi kehitettiin talousneuvontaa sekä asumisen sosiaaliohjausta ja taloussosiaalityötä asiakkaille, joilla on hankalia tai monimutkaisia asumiseen liittyviä elämäntilanteita. Asiakasyhteistyön mallintaminen on myös osa Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -ohjelman¹⁶⁵ mukaista toimintaa varten tehtävää työtä. Asumisneuvonnan sijoittumista sosiaalihuollon yhteyteen tulevaisuudessakin pidetään tärkeänä.¹⁶⁶

Hankkeen aikana kohdattiin 2 347 asiakasta ja asiakaskontakteja oli yhteensä 4 369. Chat-neuvontaa annettiin 523 asiakkaalle. Asuntoja saatiin asiakkaille hankkeen aikana yhteensä 220, joista asunnottomille 59 asuntoa. Lisäksi Asumisneuvonta järjesti viisi kertaa Asumisen ABC -iltakurssin Helsingin eri alueiden asukkaille ja perusti väliaikaisia asumisneuvonnan pop up-pisteitä kirjastoihin ja järjestöjen tiloihin. Hankkeessa työskenneltiin niiden asiakkaiden parissa, joita oli siirrelty palvelusta toiseen ja joiden vaikeat asumiseen liittyvät tilanteet olivat jatkuneet kohtuuttoman kauan tai olivat jääneet ilman tarvitsemiaan palveluita.¹⁶⁷

Hankkeen yhteydessä on tuotettu kolme oppimismoduulia sisältävä Asumisen haasteet -koulutuskokonaisuus, joka on Helsingin soteen ammattilaisille käytettävissä kaupungin Oppiva-sivustolla.¹⁶⁸

Hankkeen tuloksena asumisneuvonta laajennettiin kattamaan kaikki helsinkiläiset asumismuodosta riippumatta. Neuvontaa ja ohjausta asunnonhakuun saa myös Hel-

¹⁶⁴ THL, Työpaperi 46/2023 Liukko ja Karjalainen, Asunnottomuustyön ytimessä: Asunnottomuutta vähentävien sosiaali- ja terveystalouden kehittämishankkeiden loppuraportti. Luettu 28.1.2025.

¹⁶⁵ Sosiaali- ja terveysministeriön Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -ohjelmassa on vuosina 2020–2023 kehitetty perustason sosiaali- ja terveystalouden palveluja. Painotuksena on ollut parantaa palvelujen saatavuutta ja yhteensovittamista asiakkaiden tarpeiden mukaisesti.

¹⁶⁶ THL, Työpaperi 46/2023 Liukko ja Karjalainen, Asunnottomuustyön ytimessä: Asunnottomuutta vähentävien sosiaali- ja terveystalouden kehittämishankkeiden loppuraportti. Luettu 28.1.2025.

¹⁶⁷ THL, Työpaperi 46/2023 Liukko ja Karjalainen, Asunnottomuustyön ytimessä: Asunnottomuutta vähentävien sosiaali- ja terveystalouden kehittämishankkeiden loppuraportti. Luettu 28.1.2025.

¹⁶⁸ THL, Työpaperi 46/2023 Liukko ja Karjalainen, Asunnottomuustyön ytimessä: Asunnottomuutta vähentävien sosiaali- ja terveystalouden kehittämishankkeiden loppuraportti. Luettu 28.1.2025.

ARVIOINTIMUISTIO 18.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (JulKL 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

singin kaikilla alueilla säännöllisesti järjestettävissä matalan kynnyksen asunnonhakupajoissa. Lisäksi toimintaan saatiin lisäresursseina neljä asumisneuvojan vakanssia, yksi johtavan sosiaalihoajaan vakanssi sekä projektipäällikön jatkovakanssi.¹⁶⁹

¹⁶⁹ THL, Työpaperi 46/2023 Liukko ja Karjalainen, Asunnottomuustyön ytimessä: Asunnottomuutta vähentävien sosiaali- ja terveyspalvelujen kehittämishankkeiden loppuraportti. Luettu 28.1.2025.

ARVIOINTIMUISTIO 18.3.2025

Julkisen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (JulkL 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

3 JOHTOPÄÄTÖKSET

Arvioinnin pääkysymyksenä oli, onko asunnottomuutta vähennetty Helsingissä kestäväällä tavalla. Pääkysymykseen voidaan vastata, että asunnottomuutta on vähennetty Helsingissä kestäväällä tavalla, mutta yleisen taloustilanteen, työllisyyden ja sosiaalietuuksien mahdollinen edelleen heikkeneminen sekä rakentamisen heikko suhdanne haastavat kestävyyttä tulevana vuosina.

Asuntokannan riittävyys tulevaisuudessa haasteena

Ensimmäiseen osakysymykseen, onko asunnottomuuden vähentämiseen tarkoitettu tuettu asuminen ja siihen varattu oma vuokra-asuntokanta riittävä pitkällä aikavälillä, voidaan vastata, että osittain kyllä. Asuntoja on tällä hetkellä riittävästi tarjolla, mutta rakentamisen heikosta suhdannetilanteesta johtuen, vuokra-asunnoista voi tulevana vuosina tulla pulaa ja vuokrien taso voi nousta.

Helsingin AM-ohjelma on laadittu vuosille 2024–2027. Muuttuneessa asuntopoliittisessa ja asuntorakentamisen suhdannetilanteessa kaupungin oma rooli asuntokysymysten ratkaisussa korostuu. Asuntotuotantotavoitteiden toteutumista vaikeuttavat rakentamisen heikko suhdannetilanne ja rahoituksen huono saatavuus hankkeille. Lisäksi säänneltyjen asumismuotojen, asumisoikeus- ja hitas-asuntojen, rakentaminen päättyy. Näiden osuus asuntotuotannosta on ollut 17–20 prosenttia. Vaikeasta suhdannetilanteesta huolimatta Helsinki on asettanut ohjelmakaudelle tavoitteeksi 7 000 uutta asuntoaloitusta vuosittain. Vuonna 2024 asuntoaloituksia oli 2 931. Valmistuneiden asuntojen määrä on vaihdellut 6 000–7 000 välillä vuosina 2019–2022. Vuonna 2023 valmistui 8 179 asuntoa, kun vuonna 2024 valmistuneiden asuntojen määrä laski 4 061 asuntoon.

Helsingin väestönkasvu oli ennätyksellistä jo toista vuotta peräkkäin kasvun ollessa 10 089 henkeä. Eniten kasvua tuli 30–49-vuotiaisiin. Helsingin väestön on arvioitu kasvavan lähivuosina yli 8 000 hengellä vuodessa. Ennustettu kasvu perustuu pääosin ulkomaan muuttoliikkeeseen ja kohdistuu työikäisiin sekä vanhimpiin ikäluokkiin.

Mikäli rakentamisen suhdannetilanne jatkuu vielä pitkään huonona, eikä asuntoja valmistu riittävästi helsinkiläisten tarpeisiin, voi asuntojen kysyntä tulevana vuosina ylittää tarjonnan ja asunnoista tulla pulaa. Tällaisessa tilanteessa myös asuntojen hinnat ja vuokrat lähtevät yleensä nousuun. Asuntojen kysyntään Helsingissä vaikuttaa myös muuttoliikkeen määrä.

Heka hallinnoi kaupungin asuntokannasta 51 000 Ara-vuokra-asuntoa ja 3 000 erityisryhmille tarkoitettua asuntoa. Asukasvalinnoissa etusijalle asetetaan kiireellisimmässä asunnon tarpeessa olevat, vähävaraisimmat ja pienituloisimmat hakijat. Asuntoa haki vuoden 2024 tammi-lokakuun aikana 8 550 henkilöä tai perhekuntaa. Haki-joista ensimmäisestä osoitetusta asunnosta kieltäytyi 57 prosenttia. Yleisin valinta-peruste Hekan asuntoihin on asunnottomuus tai sen uhka. Vuonna 2023 asunto

ARVIOINTIMUISTIO 18.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

myönnettiin 4 186 hakijalle ja asukkaaksi valituista 822 oli asunnottomia. Asukasvalinnoissa on otettu etusijajärjestyksen lisäksi käyttöön vuoden 2025 alusta tulorajat, jotka koskevat uusia hakijoita ja asunnonvaihtajia. Hekan hallinnoimissa vuokra-asuntoyhtiöissä keskivuokra nousi 8,4 prosenttia vuonna 2024 ollen kuitenkin 33 prosenttia alhaisempi kuin vapaarahoitteisessa vuokra-asuntokannassa.

Helsingillä on tuettua asumista 1 151 paikkaa, josta 85 prosenttia ostetaan ostopalveluna ja loput ovat omaa tuotantoa. Lisäksi kaupungilla on solumuotoiseen asumiseen tarkoitettuja yksiköitä, joissa on yhteensä 50 paikkaa sekä 31 paikkainen arviointiyksikkö. Asiakkaita on mahdollista sijoittaa myös kaupunkiympäristön toimialan jälleenvuokraamiin erityisryhmille varattuihin pienasuntoihin. Marraskuussa 2024 pienasunnoissa asui lähityön tuen avulla 845 asiakasta.

Pitkäaikaisasunnottomien määrässä laskua, asumiskustannusten nousu, sosiaalietuuksien muutokset sekä työllisyystilanne haasteena

Toiseen osakysymykseen, onko asunnottomien palveluprosessilla onnistuttu vähentämään pitkäaikaisasunnottomuutta, voidaan vastata kyllä.

Yksinelävien asunnottomien määrä kasvoi edellisestä vuodesta 47 henkilöllä 786 henkilöön ja näin ollen Sotepen sitova toiminnan tavoite ei peruspalvelujen saataavuuden parantamisen yhden mittarin osalta toteutunut, kun tavoitteena oli yksin elävien määrä 300 henkilöä vuoden 2024 lopussa. Yksinelävien asunnottomien määrä on kuitenkin viimeisen kuuden vuoden aikana puolittunut.

Pitkäaikaisasunnottomien määrä on neljän viimeisen vuoden aikana laskenut tasaisesti ollen 297 henkilöä vuonna 2024. Osuus yksinelävistä asunnottomista oli 38 prosenttia. Sotepen Asumisen tuki seuraa ja arvioi asunnottomien palveluprosesseja tuottamalla ja arvioimalla tietoa palveluprosessien eri vaiheista. Tuettuun asumiseen jonotti vuonna 2023 yhteensä 383 asiakasta. Jonottajien määrä on laskenut vuosittain ja puolittunut vuodesta 2019. Suurin osa jonottajista asui tilapäisesti sukulaisten ja tuttavien luona tai Hietaniemenkadun palvelukeskuksessa. Tuetun asumisen paikkoja vapautui vuoden 2023 aikana 281 paikkaa. Päätöksiä tuettuun asumiseen asiakkaille tehtiin 683 kappaletta.

Asunnottomien määrään Helsingissä vaikuttaa keskeisesti asumisen kalleus vaikkakin vuokra-asuntoja on ollut hyvin saatavilla. Päihde- ja mielenterveysongelmat ovat yleisiä pitkäaikaisasunnottomilla. Asumisen jatkumiseen voivat vaikuttaa myös muut sosiaaliset ja terveydelliset syyt, kyvyttömyys ja voimavarojen puute hakea sosiaalietauuksia sekä aiemmat vuokravelat. Ehkäisevää toimeentulotukea myönnettiin vuokravelkoihin vuonna 2024 yhteensä 2,1 miljoonaa euroa. Huono taloustilanne on lisännyt myös työttömyyttä ja vähentänyt työpaikkoja Helsingissä. Aikuissosiaalityöhön tulevien yhteydenottojen ja läheteiden määrä on vuoden 2024 aikana lähtenyt nousuun.

Yleistä asumistukea pienennettiin 1.4.2024 alkaen kasvattamalla perusomavastuuosuutta, pienentämällä tuen korvausprosenttia hyväksyttävien asumismenojen ja pe-

ARVIOINTIMUISTIO 18.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

rusomavastuun erotuksesta sekä poistamalla ansiotulovähennys. Lisäksi Helsingissä huomioon otettavien asumismenojen enimmäismäärä pieneni aiemmasta, kun Helsinki yhdistettiin samaan kuntaryhmään muun pääkaupunkiseudun kanssa. Asumistuki tarkistetaan vähintään vuoden välein ja näin ollen asumistuen todelliset muutokset tulevat näkyviin vasta kevään 2025 jälkeen. Vuonna 2024 Kelan myöntämä asumistuki Helsingissä yksin asuvalle oli noin 30 euroa vähemmän ja asumismenot noin 15 euroa enemmän kuin vuonna 2023. Yksinasuvien asumismenot tuloista olivat noin 90 prosenttia ennen asumistuen myöntämistä.

Etsivä lähityö ulkona nukkuvien tukena, päihteettömistä tiloista ja peseytymispalveluista pulaa

Kolmanteen osakysymykseen, onko etsivää lähityötä kehitetty piiloasunnottomien tavoittamiseksi ja saattamiseksi palveluiden piiriin, voidaan vastata kyllä.

Etsivä lähityö osallistui vuosina 2022–2023 THL:n toteuttamaan Sosiaalityön vaikutavat toimintamallit -työpajasarjaan, jossa kehittämiskohteena oli etsivän sosiaalityön toimintamalli ja tavoitteena moniammatillisuuden ja -kanavaisuuden vahvistaminen. Hankkeessa pilotoitiin moniammatillisen etsivän työn malli Helsingin sote-palveluihin. Etsivän lähityön työyhteisön arvion mukaan asiakkaat saivat hankkeen myötä oikea-aikaisempaa ja kokonaisvaltaisempaa alkuarviointiin pohjautuvaa tukea. Lisäksi tarpeenmukaisen palvelun löytyminen asiakkaalle nopeutui, asiointi palveluissa sujuvoitui ja aiempaa monipuolisempien palveluvaihtoehtojen esittäminen asiakkaille mahdollistui.

Etsivää lähityötä tehdään Helsingissä moniammatillisina työpareina jalkautumalla kaduille ja julkisiin tiloihin. Työntekijät ovat verkostoituneet katuyhteisöjen, viranomaisien, kolmannen sektorin ja muiden asunnottomuustoimijoiden kanssa, jolloin tietoa uusista ulkona yöpyjistä tai muista avuntarvitsijoista saadaan enemmän ja heitä on helpompi tunnistaa.

Ulkona yöpyjiä kohdattiin 1.8.-15.11.2024 välisenä aikana 93 eri henkilöä. Vuonna 2023 vastaavia kohtaamisia oli 53. Helsingissä piiloasunnottomuus näkyy ensisijaisesti siten, että yövytään sukulaisten ja tuttavien luona.

Aikuissosiaalityössä on havaittu, että ulkopaikkakuntalaisia asunnottomia hakeutuu Helsinkiin kattavan palveluvalikoiman vuoksi. Helsinkiin hakeudutaan myös päihteiden paremman saatavuuden ja käytön sekä anonymiteetin takia. Läpivuorokauden avoinna olevat paikat ja kulkuvälineet mahdollistavat osaltaan ulkona asumista. Osa ulkona yöpyvistä kokee hätämajoituksen turvattomaksi päihtyneiden takia eikä halua majoittua niissä. Päihteetöntä hätämajoitusta on järjestetty ostopalveluna, mutta majoituksessa ei ole eriytetty naispaikkoja omaan tilaan. Kaupungin omassa hätämajoituksessa naispaikat on eriytetty, mutta siellä ei ole päihteetöntä tilaa.

Helsingissä ulkona yöpyjiä kohdataan eniten keskustan alueella. Etsivä lähityö ohjaa asiakkaita päivystyksellisiin ja matalan kynnyksen asunnottomien palveluihin, päiväkeskuksiin, yökahviloihin, päihteitä käyttäville suunnattuihin terveysneuvontapistei-

ARVIOINTIMUISTIO 18.3.2025

Julkisen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (JulKL 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

siin sekä aikuissosiaalityön palveluihin. Tarvittaessa kuljetaan asiakkaan rinnalla palveluihin ja seurataan palveluihin kiinnittymistä. Etsivässä lähityössä on havaittu puutteita asunnottomien peseytymis- ja pyykinpesumahdollisuuksissa. Henkilökohtaiseen hygieniaan liittyvien palveluiden riittämättömyys saattaa lisätä ulkona yöpyvien terveydellisiä ongelmia sekä terveystalvelujen käyttöä.

Etsivässä lähityössä yhteistyö muiden sotepe-toimialan yksiköiden ja palveluiden kanssa koetaan hyväksi ja sujuvaksi sekä ulkona yöpyvien majoittamiseen liittyvät palveluketjut toimiviksi.

Asumisneuvontaa laajennettu palvelemaan kaikkia helsinkiläisiä, asiakasmäärät nousussa

Neljänteen osakysymykseen, onko asumisneuvontapalveluja kehitetty ja laajennettu toimenpideohjelman mukaisesti, voidaan vastata kyllä.

Helsingin toimenpideohjelmassa asunnottomuuden poistamiseksi 2023–2025 on asumisneuvonnalle määritelty toimenpiteitä toiminnan kehittämiseksi ja laajentamiseksi kaupunkitasoiseksi, kaikille helsinkiläisille tavoitettavaksi palveluksi. Mittareita toimenpiteille on asetettu viisi ja mittareiden tavoitetasot tilanteeseen 31.12.2025. Mittareille ei ole asetettu suoria välitavoitteita vuodelle 2024. Arvioinnin perusteella mittareista neljä viidestä toteutui jo vuoden 2024 aikana.

Asumisneuvonta on ennaltaehkäisevää asumisen turvaavaa palvelua. Asumisneuvontaa annetaan maksuttomasti kaikille helsinkiläisille viidessä palvelupisteessä eri puolilla Helsinkiä ja palvelua saa myös puhelimitse sekä Sotebotti Hesterin kautta. Yhteydenotot kasvoivat vuonna 2024 merkittävästi, 62 prosenttia edeltävään vuoteen verrattuna. Asiakaskontakteja oli noin 25 000 ja uusia asiakkaita asumisneuvontaan tuli noin 6 000. Asiakkaista suurin osa oli iältään 30–64-vuotiaita, yksinasuvia ja yksin- tai yhteishuoltajia, joiden tulot koostuivat pääasiassa työttömyysturvasta, ansiotuloista tai eläkkeestä. Yhteydenotoista keskimäärin puolet koski vuokranmaksun tai vuokravelan selvittelyä. Asumisneuvonnan asiakkaista kolmasosa asui yksityisten vuokranantajien asunnoissa ja heidän osuutensa asiakkaista kasvoi edeltävään vuoteen 2023 verrattuna 15 prosentilla.

Vuoden 2024 aikana asumisneuvontapalvelut onnistuivat saamaan asunnottomuusuhkatilanteissa oleville asiakkaille 428 asuntoa, joista 153 asuntoa asunnottomille. Häätöjä onnistuttiin estämään yhteensä 1 070. Asumisneuvonnan talousarvion arvioidut menot vuodelle 2024 olivat noin 1,6 miljoonaa euroa ja avustusta Aralta toimintaan saatiin noin 643 000 euroa. Aran myöntämä avustus on pienentynyt merkittävästi vuosittain.

Vireille tulleet ja toteutuneet häädöt ovat viime vuosina kasvaneet merkittävästi. Vuonna 2024 vireille tuli 1 731 häätöuhkaa ja häätöjä toteutui 844. Häätöjen määrä muiden vuokranantajien asukkailla oli kolminkertainen Hekan asukkaisiin verrattuna. Toteutuneiden häätöjen kustannus, Aran arvioimien keskimääräisten häätökustannusten mukaan laskettuna, on noin 5,3–8,9 miljoonaa euroa. Mikäli kaikki vireille tul-

ARVIOINTIMUISTIO 18.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

leet hädät olisivat toteutuneet, olisivat kustannukset olleet 10,9–18,3 miljoonaa euroa. Asumisneuvonnan roolia häättöjen sekä asunnottomuuden ennaltaehkäisemisessä voidaan pitää merkittävänä ja tehokkaana keinona taloudellisten kustannusten pienentämisessä.

Laaja-alainen kehittäminen ja yhteistyö tukee asunnottomuustyötä ja palveluita

Helsingin Asumisen tuki ja Asumisneuvonta tekevät laaja-alaista ja monimuotoista yhteis- ja kehittämistyötä sekä verkostoitumista eri viranomaisten, vuokrayhtiöiden, järjestöjen sekä muiden asumiseen tai asunnottomuuteen liittyvien toimijoiden kanssa.

Vuosina 2020–2023 THL on toteuttanut useita sosiaali- ja terveyspalveluiden kehittämishankkeita hyvinvointialueille, osana ympäristöministeriön yhteistyöohjelmaa asunnottomuuden puolittamiseksi. Helsingin Asumisen tuki ja Asumisneuvonta ovat olleet mukana THL:n hankkeissa nuorten tuettuun asumiseen jonottavien 18–29-vuotiaiden henkilöiden monialaisen ja jalkautuvan jonotyön työ- ja palvelumallin kehittämisessä sekä asumisneuvontapalveluiden saatavuuden ja laajentamisen kehittämisessä. Jonotyön hankkeessa pilotoitiin, mallinnettiin ja laajennettiin jonotyön palvelumalli kaikille tuetun asumisen tarpeessa oleville asunnottomille. Asumisneuvontapalveluiden osalta mallinnettiin tarpeen mukaiset asumisneuvontapalvelut sekä yhteiset työskentelytavat asiakasprosesseihin yhteistyössä aikuissosiaalityön tiimien, Kelan ja vuokranantajien kanssa. Hankkeissa on tuotettu kaupungin käyttöön tietoa asunnottomien palvelutarpeista ja palvelujärjestelmän toimivuudesta sekä oppaita ja opintomateriaalia kaupungin työntekijöiden käyttöön.

ARVIOINTIMUISTIO 18.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

LÄHTEET**Arviointikäynnit ja haastattelut:**

Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynti sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialalle 25.11.2024.

Perhe- ja sosiaalipalvelujen Aikuissosiaalityön päällikön ja Etsivän lähityön johtavan sosiaaliohjaajan haastattelu 13.1.2025.

Kehittämispäällikön, Turun yliopiston tutkijan ja Asunto ensin -verkostokehittäjien haastattelu Y-säätiö 17.10.2024.

Sähköposti ja puhelintiedustelut:

Perhe- ja sosiaalipalvelujen Asumis-, toimeentulotuki- ja neuvontapalveluiden projektipäällikkö, sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala, Teams-keskustelut 12.9.2024, 10.12.2024 ja 25.2.2025.

Perhe- ja sosiaalipalvelujen Asumis-, toimeentulotuki- ja neuvontapalveluiden projektipäällikkö, sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala, sähköpostit 10.12.2024, 11.12.2024, 18.12.2024 ja 25.2.2025.

Asumis-, kriisi- ja päihdepalvelujen Asumisen tuen päällikkö, sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala, Teams-keskustelu 15.1.2025.

Asumis-, kriisi- ja päihdepalvelujen Asumisen tuen päällikkö, sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala, sähköpostit 15.1.2025 ja 6.2.2025.

Muut lähteet:

Helsingin kaupungin talousarvio 2024 ja taloussuunnitelma 2024–2026.

Kasvun paikka. Helsingin kaupunkistrategia 2021–2025.

Helsingin kaupungin toimenpideohjelma asunnottomuuden poistamiseksi 2023–2025.

Suomen perustuslaki 731/1999.

Sosiaalihuoltolaki 1301/2014.

Aran selvitys 2/2019: Asunnottomat 2018.

Aran selvitys 2/2020: Asunnottomat 2019.

Aran selvitys 2/2021: Asunnottomat 2020.

Aran selvitys 2/2022: Asunnottomat 2021.

ARVIOINTIMUISTIO 18.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (JulKL 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

Aran selvitys 2/2023: Asunnottomat 2022.

Aran selvitys 2/2024: Asunnottomat 2023.

Aran selvitys 2/2025: Asunnottomat 2024.

Liukko ja Karjalainen 2023, Asunnottomuustyön ytimessä: Asunnottomuutta vähentävien sosiaali- ja terveyspalvelujen kehittämishankkeiden loppuraportti, THL Työpa-
peri 46/2023.

Ulkona yöpyvät syksy 2024 sosiaalinen raportti, sosiaali-, terveys- ja pelastustoi-
miala, Aikuissosiaalityö, Etsivä lähityö.

Karppinen J. 2020, Asunnottomuuden ennaltaehkäisyn toimenpideohjelman (AUNE)
loppuraportti, Kehittämisosuuskunta Avainväki.

Voutilainen P. yms. 2007, "Nimi ovesa" loppuraportti.

Karppinen J. 2017, Loppuraportti, Pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämisohjelma
2012–2015 Paavo 2, Ympäristöministeriö.

Kortelainen J. yms. 2024, Asumisneuvonta Suomessa 2023, Ara.

Karjalainen P. yms. 2023, Käytäntötutkimuksia sosiaalityön toimintamalleista, THL.

Aihinen T. yms. 2023, Selvitys häätöjen kustannuksista, Ara.

ARVIOINTIMUISTIO 18.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (JulKL 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

LIITTEET

Liitteet esitetään numeroidusti omilla sivuillaan.